

اداره راهنمای نامه نگاری یا نظارت بر سانسور مطبوعات در عصر رضاشاه

علی کریمیان

ضیاءالدین، جدال دموکراسی با خودکامگی، آزادی با سانسور، همچنان ادامه داشت. اما در این میان مهمترین پدیده‌ای که پس از کشتار و تار و مار ساختن کوشندگان انقلاب مشروطیت و روشنفکران، در عرصه مبارزات سیاسی - اجتماعی و آزادیخواهان نمایان شد، احساس ناامیدی و یأس بود که جانشین جنبش مردمی نخستین سالهای انقلاب مشروطیت شده بود، چندان که روزنامه رهنما، در شماره ۱۷۸ از سال دوم خود در دهم ربیع الاول ۱۳۳۹ ق.، کمی پیش از کودتای سید ضیاءالدین طباطبائی و رضاخان میرپنج، فریاد برآورد: «من، می گویم در این مملکت آزادی وجود ندارد.» (۱) و استداهل، رئیس تشکیلات نظیمه نیز، در تاریخ شانزدهم شهر ربیع الاول ۱۳۳۹ ق. سوم دی ۱۲۹۹ ش. طی نامه‌ای به وزارت داخله، نوشت:

اگر چه با صدور فرمان مشروطیت، رشد شتابان روزنامه نگاری آزاد و ملی، قدرت سانسور و اختناق دولتی را بسرعت به سقوط کشاند و وزارت پرنفوذ «انطباعات» به گونه‌ای اجتناب ناپذیر، نابودی خود را پذیرفت، و قلم و بیان آزاد، به خدمت آگاهی و بیداری ملت درآمد؛ لیکن تاریک اندیشان حاکم، همانند همه مخالفان آزادی و پویایی اجتماعی نمی توانستند بسادگی در برابر اراده مردم آگاه، و اندیشمندان و مبارزان ترقیخواه، تسلیم شوند. از این رو برخورد آزادی با سانسور، کمابیش ادامه یافت و چه در زمان بمباران مجلس شورای ملی و استبداد صغیر - که مستبدان، به قلع و قمع مبارزان و آزادیخواهان پرداختند. و چه پس از آن، به هنگام برپایی مجلس دوم و سوم و بروز جنگ جهانی اول و گسترش نفوذ استعمار و انجام کودتای سید

[اسناد شماره ۱]

نظمیه طهران - مقام منبع وزارت جلیله داخله

مرقومه محترمه به نمره ۱۵۳۴۵، صادره از دارالانشای مخصوص، متضمن سواد حکم ریاست محترم وزرای عظام می نماید که اداره نظمیه، همواره در نظر داشته که در موقع حکومت نظامی، بر خلاف مواد قوانین آن اقدامی نشود، و حالاً که امر مؤکد صادر شده، لازم است امر و مقرر شود، در موقع طبع هر یک از روزنامه‌ها و جراید، یک نسخه مجاناً به اداره نظمیه بدهند و هر چند در قانون مطبوعات، تا یک اندازه مجازات مرتکبین خلاف مطبوعات معین شده، ولی برای اینکه نظمیه به طور تصریح تکلیف خود را در تعیین مجازات مرتکبین خلاف بداند، لازم است امر و مقرر فرمایند، مجازات آنها نیز معین و به اداره نظمیه نیز اعلام گردد تا از همان قرار، رفتار شود. رئیس کل تشکیلات نظمیه - استداهل [و در حاشیه نامه، مرقوم شده:] «لازم بود، وزارت داخله، نظر خود را در این باب اظهار نماید.» (۲)

و همراه سید ضیاءالدین، روزنامه نگاران چندان مشهور بود، اما در واقع مرکز نقل قدرتی بود که قصد سیطره بر تمامی نهادهای رسمی و غیررسمی کشور را داشت. اعلامیه‌ای که ماده‌ای - که روز بعد از کودتا به امضای رضاخان منتشر شد - چشم انداز آینده و مرکز قدرت را در نظام سیاسی روشن نمود. این

اما بعد از کودتای سوم اسفند سال ۱۲۹۹ ش. - که منجر به فتح بدون خونریزی تهران توسط کودتاچیان و اعلام حکومت نظامی از سوی آنان شد - تکوین کانون جدیدی را در قدرت سیاسی (در بین سالهای ۱۲۹۹ - ۱۳۰۴ ش.) موجب گردید. رضاخان میرپنج، فرمانده بریگاد قزاق اگر چه ظاهراً یاور

اعلان، با تأکید بر جمله «حکم می‌کنم»، ضرورت سکوت و اطاعت تمامی هالی، ممنوعیت اجتماعات، تعطیلی دوایر دولتی و... را اعلام کرد (۳). ماده چهارم این اعلامیه به این شرح بود: «تمام روزنامجات و اوراق مطبوعات، تا موقع تشکیل دولت، بکلی موقوف و بر حسب حکم و اجازه - که بعد داده خواهد شد - باید منتشر گردد.» (۴)

به دنبال این اطلاعیه، ده‌هزار نامه‌نگار دستگیر و کلیه مطبوعات حتی

روزنامه‌رعد - که مدیرش، به رئیس الوزرائی دولت کودتا رسیده بود - توقیف گردید (۵). البته پس از سقوط کابینه سید ضیاء، مطبوعات، فعالیت خود را دوباره سامان دادند و به رغم مصائب و مشکلات زیاد، نشریات زیادی پایه عرصه فرهنگ گذاشتند که در این جا، فقط به فهرست امتیاز جراید در دو سال ۱۳۰۱ و ۱۳۰۲ ش. اکتفا شده است.

فهرست جرایدی که در طی دو سال ۱۳۰۱-۱۳۰۲ ش امتیاز نشر گرفتند:

[سند شماره ۲]

«وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره شورای عالی، نمره ۱۱۶، تاریخ ۱۵ برج حوت ایت نیل ۱۳۰۱ ش.»

هو؛ اداره محترمة انطباعات - دامت برکاته.

در جلسه دوشنبه ۱۴ برج حوت ۱۳۰۱ شورای عالی معارف، درخواست امتیاز جراید ذیل تصویب شد. مطابق مقررات قانونی، اتمام

فرموده، بدیهید:

اول - روزنامه انتقام، به نام میرزا هدایت الله خان داوری.

دوم - قلم آزاد، به نام آقا حسین هاتقی.

سوم - صدای آسیا، به نام آقا سید صادق افتخار نوری.

چهارم - کارگر، به نام مهین الملک حاتمی.

پنجم - ایران نو، به نام شیخ زین العابدین رهنما.

حسب الامر، لازم است به هر یک اخطار شود که صاحب امتیاز، همان مدیر مسئول است؛ قانون، دو نفر رانمی شناسد و در صورت

تخلف در حکم، تفویض به دیگری است، بدون تصویب و اطلاع وزارت جلیله معارف. صورت جراید سابق هم هنوز نرسیده.

[امضا]، [مهر]: دفتر شورای عالی معارف، ۱۳۰۱.

[سند شماره ۳]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره دارالانشاء، نمره ۱۳۳، تاریخ ۲۸ برج حوت ایت نیل ۱۳۰۱ ش.

هو؛ اداره محترمة انطباعات در جلسه دوشنبه ۲۸ برج حوت ۱۳۰۱، مجلات و جراید ذیل، در شورای عالی معارف تصویب شد. پس

از تکمیل مقررات قانونی، امتیاز داده شود:

اول - مجله «مخزن دانش»، به نام سید کاظم خان، رئیس معارف همدان.

دوم - مجله «نسیم صبا»، به نام میرزا حسن خان کوهی کرمانی.

سوم - مجله «گلزار»، به نام سید عبدالرحمن مکی عراقی.

چهارم - مجله «تجارت»، به نام میرزا محمد رمضان.

«باقید به اینکه هیچ یک در سیاست داخل نشوند.»

پنجم - روزنامه «نهضت ایران»، به نام آقا میرزا محمد علی خان سنندجی؛

ششم - روزنامه «لوی بین النهرین»، به نام میرزا ابوالفضل طهرانی؛

هفتم - روزنامه «ایران کهن»، به نام میرزا نصر الله خان غربی.

[امضا] [مهر]: دفتر شورای عالی معارف، ۱۳۰۱

[سند شماره ۴]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره دارالانشای شورای عالی معارف

نمره ۱۳۳

تاریخ ۲۰ حمل تنگوزنیل ۱۳۰۲ ش.

اداره محترمة انطباعات ادر جلسه دوشنبه ۱۹ برج حمل ۱۳۰۲، جرايد ذیل راشورای عالی معارف، تصویب فرمود. با تکمیل مقررات قانونی، امتیاز صادر فرمائید:

- اول - جریده «ملا نصرالدين»، به نام آقای میرزا حبیب الله خان سعیدی.
 - دوم - جریده «بین النهرین»، به نام آقا سید حسن سبط الشیخ.
 - سوم - جریده «طهران»، به نام میرزا ابراهیم خان نصیرالسلطان.
 - چهارم - جریده «کارون»، به نام حاجی محمد جواد خان شیروانی.
 - پنجم - جریده «سرحده»، به نام میرزا مهدی ادیب تبریزی.
 - ششم - جریده «پیام»، به نام میرزا سید حسن شکوهی یزدی.
 - هفتم - جریده «بوستان»، به نام محقق العلماء وکیل مجلس، به توسط آقای رئیس تفتیش داده شود.
 - هشتم - جریده «سهیل»، به نام آقا سید عبدالعلی جعفری یزدی.
 - نهم - جریده «افلاک»، به نام آقا سید نجم الدین طباطبائی.
 - دهم - جریده «نجات وطن»، به نام آقا سید حسن مدنی.
- باقید اینکه صاحب امتیاز، مدیر مسئول است.

[امضا] (مهر) دفتر شورای عالی معارف، ۱۳۰۱

[سند شماره ۵]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره دارالانشای شورای عالی معارف،

دایرة ۲۳۸، به تاریخ ۲ سنبله تنگوزنیل ۱۳۰۲ ش.

اداره محترمة انطباعات در جلسه ۲۸ اسد شورای عالی معارف، جرايد ذیل تصویب شد:

- رستاخیز، به نام صدرالتجار.
 - جنوب، به نام شیخ عبدالله.
 - آئین، به نام معین السادات.
 - بالندار، به نام یانور کیتوسیان.
 - نامه دانش پژوهان، به نام میرزا محمد علی.
 - جنگل مولا، به نام میرزا ابوالقاسم خان ذوقی.
 - قرن چهاردهم، به نام میرزا علی خان مشتاق.
 - ناصرالمله، به نام میرزا عیسی زنجانی.
 - مرد کار، به نام شیخ محمد رضا.
 - آذر، به نام میرزا حسن خان زمانی.
 - ترویج الاسلام، به نام معین الشریعه.
 - آتش، به نام میرزا علی اکبر خان امیر علائی.
 - طلوع، به نام محمود آقای رشتی.
 - بیداری، به نام سید محمد هاشمی.
 - سعادت وطن، به نام غلامرضا خان حسن زاده.
 - مجله فرخی، به نام هاشم آقا فرخی.
- به ضمیمه سوابق آنها که ایفاد شد.

[امضا] (مهر) دفتر شورای عالی معارف، ۱۳۰۱

[سند شماره ۶]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره دارالانشای شورای عالی معارف، نمره ۳۲۰،

به تاریخ ۱۸ عقرب ۱۳۰۲ ش.

دایره محترمه انطباعات در جلسه شورای عالی معارف مورخه ۶ عقرب ۱۳۰۲، تصویب شد که امتیاز جراید ذیل صادر شود:

- ۱- جریده «بنی هاشمی»، به نام آقای حسن بنی هاشمی.
- ۲- جریده «فریاد ایران»، به نام میرزا محمد تقی معروف به آقازاده، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۳- جریده «دست انتقام»، به نام شیخ ابوتراب نهاوندی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۴- جریده «کرنا»، به نام میرزا رضا خان مینو، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۵- جریده «محشر»، به نام حاج سید رضا کاظم زاده، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۶- جریده «عبرت»، به نام میرزا عبدالله خان وزیر نظامی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۷- جریده «شرافت»، به نام میرزا علی اصغر طبعی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۸- جریده «شمال ایران»، به نام میرزا یوسف صدیقی ارومیه، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۹- جریده «صلاح بشر»، به نام سید صادق مجابی شیرازی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۰- جریده «شعاع»، به نام شعاع الدین میرزا، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۱- جریده «خورشید ایران»، به نام میرزا بهاء الدین حسام زاده، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۲- جریده «سبیل الرشاد»، به نام میرزا اسمعیل تاجر شیرازی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۳- جریده «آئینه افکار»، به نام میرزا علی محمد خان فخام السلطان، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۴- جریده «درفش کاویانی»، به نام میرزا علی محمد خان صفا، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۵- جریده «فلاح»، به نام میرزا حبیب الله، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۶- جریده «افکار ستوده»، به نام میرزا ابوالقاسم خان محمودزاده، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۷- جریده «اطلاعات»، به نام میرزا علی اکبر خان سلیمی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۸- جریده «صدای مشرق»، به نام آقا سید مهدی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۱۹- جریده «فرهنگ»، به نام شیخ محمود درگاهی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۲۰- جریده «بیان حقیقت»، به نام معین دیوان شیرازی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۲۱- جریده «کیوان»، به نام محمد حسین خان سرتیب زاده، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.
- ۲۲- جریده «مردان کار»، به نام لطفعلیخان امیر ابراهیمی، در صورتی که مستخدم دولت یا منتظر خدمت نباشند.

[امضا] [مهر] دفتر شورای عالی معارف، ۱۳۰۱ (۶)

سیاسی، باید چنین باشد. پس مطبوعات نیز، جز مصالح عالیة کشوری نباید هدفی و مقصدی را دنبال کنند. او، با همان تحقیری که از سیاست پیشگان قبل از کودتا نام می برد و آنها را مسئول فلاکت سربازانی می دانست که با دشمن در جنگند، از جرایدی که دنبال اغراض خصوصی می روند، بیزاری می جست؛ روزنامه هایی که متوقع کمک مادی بودند یا از راه و رسم منات و احتشام منحرف می شدند، از چشم وی می افتادند... «(۱۰) ولی خطر اساسی که این بار جراید و آزادی مطبوعات و قلم را تهدید می کرد، روحیه استیلا جوینان نظامیان و بسط تدریجی قدرت آنها به دیگر ارگانها و دستگاههای دولتی بود. در مقابله با این خطر، مخالفین کودتا و قدرت یابی نظامیان، شروع به فعالیت کردند. در راه انجام این فعالیت، مؤثرترین وسیله برای آنها، جراید و مطبوعات بود. به همین سبب دولت نیز، با جدیت بیشتری به توقیف و سانسور جراید و نشریات می پرداخت (۱۱). در یکی از اسناد موجود در گنجینه اسناد ملی، درباره نقش نظارتی دستگاههای ذیربط، آمده است.

همانطور که گفته شد، کودتا، با هدف «استقرار دیکتاتوری نظامی» شکل گرفته بود (۷)؛ کودتاجیان در یکی دو روز همه سرجنبانان را دستگیر کردند (۸) و به فعالیت همه جراید، بدون استثناء خاتمه دادند. محمد تقی بهار، در جلد دوم کتاب «تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران» خود، در این باره نوشته است: «قرار بود مؤسس کودتا، همه جراید را ببندد و تنها روزنامه ایران را - که مدیرش، من بودم - باقی گذارد، و ماهی هزار تومان به روزنامه کمک کند... نکته ای قلبی و احساسی، روحی - که شرحش دشوار است - مرا از پذیرفتن پیشنهاد دوستانه ایشان [سردار سپه] منصرف داشت و بعد از دو سه روز، من هم، در شمار اسرای کودتا قرار گرفتم.» (۹) علی دشتی نیز، درباره رفتار سردار سپه با ارباب جراید نوشته است: «... سردار سپه، نظامی بود و عادت به انضباط داشت و از این رو، خیال می کرد این انضباط، در سیاست هم باید باشد؛ چون خود در مسائل مملکتی و سیاسی، جدی و با هر گونه مسامحه و سهل انگاری مخالف بود و برآستی تمام قوای روحی و فکری او، صرف امور سیاسی و نظامی می شد و جز این، همه مطالب دیگر را باز بچه می شمرد، خیال می کرد هر مرد

[سند شماره ۷]

«وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره کل معارف - انطباعات، نمره ۱۳۳۵،

به تاریخ ۹ جوزا / خرداد تنگوز شیل ۱۳۰۲ ش.

وزارت جلیله عدلیه عظمی اجرائم مطبوعات به توسط اداره انطباعات، مستقیماً یا به واسطه نظیمه، باید تعقیب و در محاکم صالحه، محاکمه و حکم مجازات آنها صادر شود و در این موضوع هم، اداره محترمه مدعی عمومی، از آن وزارت جلیله کسب تکلیف کرده و در عین آن راه، به آن وزارتخانه فرستاده‌اند. باید زودتر تصمیمی اتخاذ نمود. متمنی است مقرر فرمایند، نماینده از طرف آن وزارت جلیله، یوم یکشنبه ۲۰ برج جوزا، در کمیسیونی که در اداره کل معارف تشکیل می‌شود، حضور به هم رسانند. قراری برای این کار داده شده، حدود و موارد اقدام دایره انطباعات این وزارتخانه، معلوم گردد.

[امضا]: احمد سالاری

توجه واقع شد و در محافل ادبی و سیاسی، با حیرت و جبار و جنجال بسیار تلقی گردید. در این شاهکار، نویسنده، به بهترین وضعی از عهده صنعت «توشیح نثری» برآمده است. بدین ترتیب که در طی یک مقاله ظاهر آمتین و بیطرف، یکی از انتقادات شدید خود را علیه سردار سپه گنجانیده است. (توضیح آنکه اگر تمام کلمات اول سطرها را - که در این جا با حروف درشت تر نوشته شده است - با سطر آخر بخوانیم، عبارت انتقادی یاد شده، پیدا می‌شود:

اما به رغم سانسور شدیدی که بر مطبوعات حکم فرما بود، باز صاحبان قلم، به انحاء و ترفندهای مختلف، مخالفت خود را با عوامل کودتا بخصوص سردار سپه و عملکرد او در عرصه فرهنگ ابراز می‌داشتند، به طوری که روزنامه «نسیم صبا» - که به مدیریت کوهی کرمانی، به طور هفتگی در تهران منتشر می‌شد - در اوایل سال ۱۳۰۳ ش.، در یکی از شماره‌های خود، شاهکاری ادبی - که تصور می‌رود از آثار ملک الشعراء بهار باشد - به اسم «مکتیب وارده»، تحت عنوان «توشیح عقاید» چاپ نمود که در آن روزها، از هر حیث مورد

توشیح عقاید

رضای ملت ایران بر اینست که قائد ایران، حکومت خان خانی و ملوک الطوائفی راه از دست یک مشت بیسواد برهاند و مملکت ایران، مانند ممالک مهم اروپا که مقدرات خود را خودشان تعیین می‌کنند - بشود که وزرای خود را انتخاب کند. هر گاه یک ملتی به واسطه موانع، نتوانست مقدرات خود را با دست خود تعیین و در قضایا، به مجلس و اراده نمایندگان تکیه کرده، خود را زنده به عالم معرفی کند، نمی‌تواند در دنیای امروز زندگی مستقل بنماید و وقتی یک ملتی خود را نتوانست زنده بداند، چطور می‌تواند در پیشگاه دنیای آزاد قرن بیستم، خود را لایق و شایسته درک ترقیات شناسانده، محو ریاست‌ها و سلطنت‌های موروثی را خواستگار و در مقابل جمهور ملل سرفراز شده، آسایش خود را - چنانچه لازم است - اداره نماید. همچنین تسطح طرق و تجارت و سایر تأمینات لازمه را تدارک کند؛ ولی دست اجنبی نمی‌گذارد ناجی ایران و قائد توانای ایرانیان، سردار ملت، آزادانه اصلاحات را اجرا نماید و آمال ملی را بر آورد. چه بنویسیم و چه بنویسم؟! ملت، باید صلاح خود را تشخیص دهد. لذا ما به ملت می‌گوئیم: گوش به دسائس اجانب نداده، به الفاظ موشح و لغافه داری پی برده، به ظواهر کلمات ملون، عقاید ملی را - که تلگرافات ایالات، شاهد آن است - نیالوده، از حقه بازان عوام فریب پرهیز کنند. ما، حقایق ساده را می‌نویسیم. بر رسولان، پیام باشد و بس (۱۷).

و به طور کلی، مطلبی از نظر نظمی به دور نمی‌ماند (۱۳)؛ از جمله این برخوردها، به رفتار نظامیان با مدیر جریده ستاره ایران (حسن صبا) در قبال مقاله اعتراض آمیز وی نسبت به لقب دادن به قاتلین کنل محمد تقی پسیان اشاره کرده بود که به دنبال اعتراض مزبور، دو نفر از قزاق‌ها، به اداره این روزنامه رفته و صبا را به قزاقخانه برده و پس از زدن تازیانه، او را محبوس کردند (۱۴) و امتیاز روزنامه معروف «ستاره ایران» - که درباره نقش نصرت الدوله در کودتای ۱۲۹۹ اظهار نظر کرده بود - لغو کردند، و در روزنامه «ستاره شرق» راهم بستند. از لحظه‌ای که سردار سپه به سلطنت رسید، رعب و وحشت همه جا را فرا گرفته بود و احدی، حق هیچگونه اظهار نظری نداشت. قتل میرزاده عشقی، گرفتن و به چوب و شلاق بستن روزنامه نویس‌ها را، ظاهراً کار را به جایی رساند که روزنامه «نجات ایران»، در شماره چهارم، از خوانندگان خود خداحافظی کرد و نوشت: ما، قلم را می‌بوسیم و کنار می‌گذاریم.

وقتی که در حضور نمایندگان ملت، قانون مربوط به آزادی مطبوعات را لغو می‌کنند، چطور می‌شود آزادانه حرف زد؟ و به توقیف ستاره ایران و ستاره شرق اشاره کرده و نوشته بود که بهتر است پیش از اینکه به سراغ مانیز بیایید، ما خود، روزنامه خود را تعطیل کنیم، و آخر سر اشاره کرده بود که اگر بخواهید روزنامه بنویسید، باید حول و حوش خود را بپایند و بیشتر مواظب ناحیه غرب تهران باشید که منظورش، محل اقامت سردار سپه و نصرت الدوله بود!

بعد از چاپ این مقاله، «ناصر سیف»، مدیر روزنامه نجات ایران ناپدید شد و تلاش پلیس، برای پیدا کردن او به جایی نرسید و آخر سر معلوم شد که وی، برای نجات جان خود به سفارت شوروی پناه برده است که باعث اعتراض آنان گردید. ولی این نوع اعتراضات، تاءثیری در تسلط سانسور بر آزادی قلم نداشت (۱۵) و نشریاتی که توزیع و اشاعه آنها مقتضی نبود، توسط نظیم جمع آوری می‌شد، به طوری که در اسناد ذیل آمده است (۱۶).

[سند شماره ۸]

وزارت امور خارجه، اداره محاسبات، نمره ۱۸۰۰/۱۴۰۸، به تاریخ ۱۳۰۷/۲/۱۰ ش.

مقام منبع ریاست وزراء دامت شوکت - به طوری که خاطر مبارک مستحضر است در شماره ۳۲۷ روزنامه اطلاعات ابلاغیه دایر به مناسبات دولت ایران و دولت ترکیه درج شده بود و چون انتشار و اشاعه آن مقتضی نبود حسب الامر به اداره نظیم قدغن (اصل: غدغن) شد شماره مذکور را جمع آوری نماید. اینک اداره اطلاعات شرحی به این وزارتخانه نوشته است که در نتیجه جمع آوری شماره مذکور مبلغ پنجاه تومان بابت مخارج طبع و کاغذ و خرج اداری یک نمره روزنامه خسارت متوجه اداره مذکور گردیده است. نظر به این که از اعتبارات وزارت امور خارجه قانوناً نمی‌توان این قبیل مخارج را تاءدیه نمود، در صورتی که تصویب می‌فرمایند مقرر شود از اعتبار انعام دولت مبلغ پنجاه تومان وجهی که اداره اطلاعات مطالبه خسارت می‌نماید، تصویب و تصویبنامه آن صادر، و به وزارت جلیله مالیه ابلاغ بشود که به وسیله این وزارتخانه به اداره اطلاعات تاءدیه شود.

[امضا]: فتح الله پاکروان

[مهر]: وزارت امور خارجه

[۷/۲۳۰] ۱۳۰ ش.

[سند شماره ۹]

ریاست وزراء، نمره ۱۴۲۴، مورخه ۱۳۰۷/۳/۱ ش.

هیأت وزراء در جلسه ۳۱ اردیبهشت ۱۳۰۷ بر حسب پیشنهاد وزارت امور خارجه تصویب نمودند مبلغ پنجاه تومان از بابت خسارت وارده به روزنامه اطلاعات از جمع آوری و منع نشر ابلاغیه مندرجه در شماره ۳۲۷ در وجه مدیر روزنامه مزبور از محل اعتبار انعام دولت پرداخت شود.

[امضای اعضاء هیأت وزیران]: مهدیقلی هدایت - علی اکبر داور - حسین سمعی - جعفرقلی اسعد - فیروز فیروز (نصرت الدوله) - قاسم صور اسرافیل - سرلشکر حبیب الله شیبانی.

[این تصویبنامه به شماره ۱۴۲۴ و به تاریخ ۱۳۰۷/۳/۱ ش. به وزارت مالیه و سواد (رونوشت) آن به وزارت امور خارجه فرستاده شده. (۱۷)]

همانطور که گفته شد، در دوره رضا شاه شهربانی کاملاً در مندرجات جراید نظارت داشت و مدیران جراید، حق نشر هیچگونه مطلبی را بدون اجازه شهربانی نداشتند. دخالت شهربانی نه تنها نسبت به مقالات سیاسی و اخبار داخلی و خارجی جراید نبود بلکه اعلانات روزنامه نیز قبل از انتشار به نظر شهربانی می‌رسید (۱۸) و هر چه زمان می‌گذشت، بر ابعاد نظارت شهربانی افزوده می‌شد. کار سانسور و نظارت بر مطبوعات، بقدری بالا گرفت که انتخاب تیترو واحد و وحدت مطلب، در جراید متداول شده بود. آن گونه که محققان مطرح می‌کنند، از سال ۱۳۱۰ ش. کلیه جراید ایران، مطبوع و متقاعد اداره سیاسی شهربانی بوده‌اند و کوچکترین تخطی از دستورات آن اداره، باعث محو و فحای روزنامه می‌شد. از جمله در جریان لغو امتیاز داری، اداره شهربانی، به جراید روزانه تهران اطلاع داد که سر مقاله شماره‌های آینده روزنامه‌های خود را به مضار امتیازنامه داری اختصاص بدهند و به شدت از آن انتقاد کنند (۱۹). استاد محیط طباطبائی، در ضمن بیان خاطرات مطبوعاتی خود درباره وضعیت روزنامه نگاری در طی سالهای ۱۳۱۳-۱۳۱۷ ش.، چنین بیان کرده است: «قضیه لغو امتیاز نفت، دشتی را باارنما، مدیر ایران به زندان فرستاد و روزنامه شفق سرخ توقیف شد. ولی روزنامه ایران را، دولت دست رویش گذاشت و اداره‌اش را به آقای غلامعلی رعدی، رئیس اداره نگارش وزارت فرهنگ واگذار کرد، و چون مایل تویسرکانی را به ریاست فرهنگ کرمان فرستادند، این وسیله (روزنامه شفق سرخ) - که کاملاً در دسترس من قرار داشت - از دست من خارج شد. بعد در روزنامه‌ها و مجله‌ها به طور پراکنده مقالاتی از من انتشار یافت و دیگر مجال و زمینه به هم پیوسته‌ای مانند شفق سرخ و ایران با آن وسعت انتشار، در اختیارم قرار نداشت. دولت هم، نظارتش بر روزنامه‌ها روز به روز زیادتر شد. بعد از این حادثه، مطبوعات، زبان حال دولت شدند، حتی دولت، روزنامه‌ای دایر کرد به نام ایران امروز که مدیرش میر محمد حجازی، قصه نویس معروف بود. او، به من پیشنهاد همکاری داد، من معذرت خواستم، ولی گفتم که هر کمک فکری بخواهید، می‌کنم و فکر تشکیل کلاس روزنامه نگاری را برایش مطرح کردم.

در سال ۱۳۱۷- که کاملاً مطبوعات در اختیار دولت بود - وزارت معارف، مرا از کار تدریس برداشت و مدیریت مجله تعلیم و تربیت را به من دادند و صریحاً اخطار کرده بودند که یا مجله را بنویس و یا از معارف بروا من، ناگزیر از نوشتن مجله شدم (۲۰).

از آن پس گاهی اتفاق می‌افتاد که مدیر یک روزنامه، به علت یک خبر کوتاه، مدت‌ها در سیاه چال زندان قصر به سر می‌برد. بنابراین، در دوران رضا شاه روزنامه‌هایی می‌توانستند به حیات خود ادامه بدهند که اولاً بر خلاف دولت و شخص شاه، کوچکترین مطلبی در روزنامه ننویسند و ثانیاً در رفتار و اعمال خود کمال احتیاط و مواظبت را بکنند، به طوری که شهربانی به آنها بدین نشود (۲۱).

رفتار دولت و شهربانی در دوره رضا شاه، با مدیران جراید بسیار خشن بود. یکی از مدیران جراید، در آن دوره در مورد برخورد شهربانی با جریده‌اش نوشته است: «در شهریور ۱۳۱۵ ش.، دفعه‌ها دو نفر ما، مور از طرف اداره سیاسی شهربانی، به اداره روزنامه ما آمدند و اوراق و دفاتر و سوابق را مورد بازرسی قرار داد، بلافاصله نویسنده را به اتهام اوراق و سوابق، جلب و به شعبه ۹ آگاهی (یکی از شعب اداره سیاسی) تحویل دادند و از طرف آنها بلافاصله بدون بازرسی و تحقیق، دستور توقیف داده شد، و مرا تحویل زندان دادند

... (۲۲)

نویسنده را به نام مقصر سیاسی در زندانی که جایگاه دزدها، قطاع الطریق‌ها و قاتلان و بالاخره جانی‌ها بود، جای دادند. گفتند مقصر سیاسی یعنی میکروب جامعه؛ تا وضعیت شما روشن نشود، جای شما اینجاست و غذا و رختخواب و غیره را نخواهد داشت (۲۳). و مدیر روزنامه اطلاعات (۲۴) نیز، در نشریه «اطلاعات در یک ربع قرن»، نوشته است: «در ابتدای سلطنت پهلوی، شهربانی، فشار بسیار به مردم وارد می‌آورد؛ زهر چشم می‌گرفت؛ مبادا نغمه مخالفتی آغاز گردد. در آن روزگار مدیر اطلاعات، بر حسب دستور سرباس درگاهی به حبس افتاد؛ او را به زندان بردند و با زندان در یک جا محبوس ساختند؛ به جرم اینکه خبری مربوط به مرگ یک زندانی در زندان، به جرایدی که از او خبر می‌گرفتند، داده است. او، به مدت ۲۴ ساعت در زندان ماند تا اینکه با وساطت علی دشتی از حبس نجات یافت» و به اذعان خود او: با وجود تهدیدات بسیار، دنباله کار و فعالیت خویش را همچنان ادامه داد (۲۵). در جای دیگر، مدیر روزنامه سعادت نوشته است: «در آذر ۱۳۱۶ مختاری، رئیس شهربانی، مدیران جراید را احضار و به آنها پرخاش نمود که باید وضعیت خود را عوض کنید؛ مثل سایر ممالک راقیه چیز بنویسید والا همه را توقیف می‌کنم. مدیران جراید هم، کان علی رنوسهم الطیر، تنها کسی که جواب حرف را داد، نگارنده بود که گفتم: هر وقت سایر امور مثل کشورهای راقیه شد، هر وقت اطلاعات شما - که رئیس شهربانی کشور هستید - مانند رئیس شهربانی لندن شد، آن وقت باید منتظر بود روزنامه‌های ما هم مثل دنیا باشد. رنگ از صورت مختاری پرید و در سکوت عمیقی فرو رفت که گویی نقشه قتل مرا طرح می‌کند. همکاران محترم من - که این وضعیت را دیدند - دست از حیات من شسته و باور نداشتند که شب را سالم به منزل بروم. لیکن مختاری، حاضر نبود به آزار جزئی من اکتفا کند؛ مترصد فرصت بود تا نقش مهمتری را برای من بازی نماید؛ تا آنکه در اسفند ۱۳۱۷، اینجانب، تلگرافی از پادشاه سابق، تقاضای شرفیابی کردم. مختاری، فهمید و می‌دانست که من، معتقدم که باید شاه را از اوضاع مطلع و از کارهای اطرافیان آگاه ساخت و مختاری، یقین داشت با تعدیاتی که نسبت به عالم مطبوعات و جراید نموده، شرفیابی من، موجب خواهد شد که شاه، از جریان امر مستحضر گردد، همین تلگراف را متمسک نموده و فوراً توقیف نمود؛ کراراً از من در شعبه اداره سیاسی بازرسی به عمل آمد و هر دفعه، جان کلام این بود که بازرسی با استفسار تعجبی، از من می‌پرسید: چرا از شاه کشور تقاضای شرفیابی نموده‌ای؟ به پاسخ‌های من توجهی نمی‌شد؛ اظهارات مرا وارد پرونده نمی‌کردند. پس از مدت‌ها به این زندگی تلخ خاتمه داده شد. من را یعنی کالبد خسته و فرسوده، همکل نحیف و لاغری را از توقیف خارج [کرد]، لیکن جان شیرین او را در توقیف باقی گذاشت. من آزاد شدم، لیکن روزنامه توقیف ماند. بالاخره مرا متهم به مرام بالشوئیکی می‌ساخت و در فروردین ۱۳۱۸، مرا مجدداً در زندان انداخت. پس از دو سال و نیم، به من اخطار کرد که ممکن است با خرج خود به کاشان تبعید شوی. گذشته از این که از هستی ساقط شده بودم و دیناری نداشتم، رفتن به کاشان را هم مقدمه رهسپاری به دیار عدم می‌دانستم... من بيمودن راه کاشان را - که برای من دروازه وادی خاموشان بود - حرفی نداشتم؛ زیرا از زندگی سیر شده و مرگ را برای خود موهبتی می‌دانستم. بالاخره به کاشان تبعید شدم و طولی نکشید که قضایای اخیر و حادثه شهریور ۱۳۲۰ پیش آمد. (۲۶)

علی دشتی

علی دشتی، از زندان تار ریاست اداره راهنمای نامه نگاری

علی دشتی، مدیر روزنامه شفق سرخ، در دوره نهم مجلس - در حالی که مابنده بوشهر بود - دو روز امانده به انقضای مجلس، در ۲۲ فروردین ۱۳۱۴ ش. سنگیر شد (۲۷). ولی آنچه قریب به یقین است، و باعث کناره گیری دشتی از نار روزنامه نویسی شد، این بود شاید جلوی قلم تند و هتاک او گرفته می شد. مادشتی، نمی توانست جلوی زبان نیش دار خود را بگیرد (۲۸). او - که گاه و بیگاه در مجالس خصوصی و در میان دوستان نزدیک خود، مختصر انتقاداتی ز کارهای رضا شاه می کرد - گزارشهای پی در پی با شاخ و برگ از زبان نرازی اش به شاه می رسید. او نیز، روز به روز، خشمش نسبت به دشتی زیاد می شد (۲۹). تا اینکه مورد غضب واقع، تمام خدماش به دستگاه فراموش (۳۰)، در ۲۲ فروردین ۱۳۱۴ ش. [دو روز قبل از انقضای مجلس نهم] از او سلب مصونیت شد. امتیاز روزنامه اش لغو [شد] (۳۱) و رضا شاه، دستور بازداشت وی و عده ای دیگر را صادر کرد.

به هر حال دشتی، در ساعت ده، روز ۲۲ فروردین ۱۳۱۴ تحویل محبس گردید و حسب الامر رضا شاه، فرج الله بهرامی (دبیر اعظم)، زین العابدین زهنما و برادرش میرزا رضا تجدد، متهمین سیاسی را جداگانه بازداشت و دستور داد تا اطلاع ثانوی آنان، جداگانه توقیف [شوند] و با یکدیگر و احدی حق ملاقات و پیغام به خارج ندارد (۳۲). منتقدین و عده ای از آگاهان به مسائل آن عصر و بعد از آن در مورد مغضوب، بازداشت و زندانی شدن دشتی، عوامل مختلفی را برمی شمارند، از جمله حسین مکی، در کتاب تاریخ بیست ساله ایران (جلد ۵)، به نقل از فرج الله بهرامی، درباره زندانی شدن دشتی می نویسد: «دبیر اعظم، می گفت: بد نبود. او، در کریدر چهار زندگی می کرد. زندانیان سیاسی، از مساعده نهایی که خواسته بود به آنها بکند، خوششان نیامده بود. علی دشتی را، هیچکس اهمیت نمی داد.

به طور کلی رجال دوره دیکتاتوری، میان زندانیان عادی هم مورد توجه واقع نمی شدند. برعکس بعضی ها - اگر از دستشان می آمد - توهین و بدگویی هم در حقشان رومی داشتند (۳۳).» دشتی، قبل از اینکه بازداشت شود، ناراحتی معده و سوء هاضمه داشت که با افتادن به محبس، بیماری وی شدت گرفت. از این رو، نظر به کسالتی که داشتند، در تاریخ ۴ خرداد ۱۳۱۴ ش. عریضه ای به ریاست تشکیلات نظمیه نوشت و تقاضا کرد:

۱- به واسطه ابتلا به سوء هاضمه، اجازه داده شود طبیب معالج (دکتر بالاییان) از خارج بیایند و او را معالجه نمایند.

۲- به واسطه نداشتن شخصی برای رسیدگی و تنظیم امورات خود، اجازه داده شود یکی از کسان مشارالیه، گاهی به ملاقات او بیاید.

۳- اجازه داده شود، عریضه برای تقدیم به رضا شاه ارسال دارد - که میسر نگردید. با این حال بیماری دشتی در محبس عود کرد و حتی سهرابی [مستطلق] - که در هفتم خرداد ماه می خواست از وی استنطاق نماید - به واسطه عارضه کسالت و عصبانیت، نتوانستند تحقیق [بازجویی] بدهند.

سپس کسالت دشتی شدت گرفت، به طوری که در روز نهم خرداد به ذوسنطار یا مبتلا [شد] و تحت مراقبت و معالجه قرار گرفت. چون معالجه وی، در صحیبه محبس (در مانگاه زندان) مؤثر واقع نگردید، حسب الامر تلفنی رضا شاه، تحت نظر و مراقبت مأمورین اداره تاءمینات، به مرخصخانه نجمیه اعزام [شد] و توسط تعدادی از پزشکان مورد معاینه و آزمایشات پزشکی قرار گرفت و طبق پیشنهاد پزشکان معالج، دستور به بستری و ادامه درمان وی داده

شد. سپس در ۱ تیر ۱۳۱۴ ش.، معاون صحیبه نظمیه، از مشارالیه در مرخصخانه نامبرده عیادت [کرد] و با موافقت دشتی، مجدداً دستور به ادامه معالجه وی داده شد.

به دنبال بستری شدن دشتی، منزلش نیز توسط شعبه اول اداره تاءمینات، مورد تفیش قرار گرفت و در ۳ تیر ۱۳۱۴، راپورت (گزارش) ذیل به تشکیلات نظمیه داده شد: «... راجع به نوشتجات علی دشتی، اشعار می دهد طبق راپورت شعبه اول، نوشتجاتی که مأمورین از منزلش به دست آورده اند، تماماً با حضور پرویزخان برادر مشارالیه، رسیدگی نموده و آنچه مورد لزوم بود، ظهر آن را امضاء و به دوسیه، ضمیمه گردید. بقیه، تماماً مهور و لاک شده، توسط اداره محترم، به خود او تسلیم شده است...»

دشتی در ۱۹ مرداد از مرخصخانه نامه ای به شاه نوشت و تقاضای عفو و بخشش کرد؛ ولی آقای رضاخان سمیعی، کفیل اداره آگاهی، طی دستور محرمانه ای به تاریخ ۲۹ شهریور ماه، از اداره زندان خواست برای جلوگیری از مکاتبه و مراوده علی دشتی در مرخصخانه با اشخاص دیگر و مراقبت کامل از او، علاوه بر مأمور قبلی، مأمور دیگری بدون لباس فرم، از آن اداره به بیمارستان اعزام دارند.

به هر حال به دنبال طولانی شدن دوره درمان و هزینه گزاف مرخصخانه، دشتی، تقاضا کرد برای ادامه دوران نقاهت، به منزلش انتقال یابد که با موافقت رضا شاه در ساعت چهار و بیست دقیقه روز ۲۴ آبان ماه ۱۳۱۴ ش. به منزلش منتقل و تحت نظر مأمورین اداره آگاهی و سرکلانتری بستری گردید (۳۴). اما این انتقال، آزادی دشتی را محدودتر کرد. زیرا منزل وی، مبدل به زندان شده

بود و هیچکس حق ملاقات با وی را نداشت و خودشان تحت مراقبت دائمی مأمور تأمینات، از خارج شدن و نامه نوشتن و حتی تلفن کردن ممنوع بودند» (۳۵).

هر چهار نفر که قبلاً ذکرشان رفت، تا تاریخ ۱۹ خرداد ۱۳۱۴ ش. در زندان قصر به سر بردند. سپس رهنما و تجدد به عراق و بهرامی نیز به ملایر تبعید شدند (۳۶). مهدیقلی هدایت (مخبر السلطنه)، در کتاب خاطرات و خطرات، درباره وساطتش برای آزادی آنان می نویسد: «رهنما، تجدد برادرش، بهرامی رئیس اسبق دفتر مخصوص و دشتی - به عللی که نمی دانم - توقیف بودند. با رهنما خصوصیتی داشتم؛ چند ماه هم معاون من بود. به خیال من رسید توسطی بکنم. در شرفیابی عرض کردم: روی سیاه و موی سفید، تکلیف می آورد و اشخاص بی انتظاری نیستند. رهنما و دشتی و بهرامی - اگر تقصیرشان قابل عفو است - استدعای عفو دارند. به عادت من که شاه دارد و راه می رود، در خیابانی که بود، رفتند و برگشتند و دو سه مرتبه این رفت و آمد واقع شد. آخر فرمودند: آنها را بخشیدم؛ بروند به ولایت خودشان. و منظور رهنما و تجدد بود که توطئه عرافیند. بهرامی و دشتی هم نباشند، از تهران بروند. عرض کردم: اجازه هست امر ملوکانه را به نظمی ابلاغ کنم؟ فرمودند: بلی. ابلاغ کردم و امر رسمی هم صادر شد. رهنما و تجدد، به عراق رفتند؛ بهرامی و دشتی، به بروجرد و بهبهان در مورد بهرامی فرمودند: نمی کشمش.» (۳۷)

همانطور که گفته شد، دشتی در روزهای آخر دوره نهم مجلس شورای ملی، همزمان با بهرامی، رهنما و تجدد، در اردیبهشت ۱۳۱۴ ش.، به اتهام سیاسی دستگیر و چند ماه در نظمی و گاهی در مریضخانه نجمیه یا در منزل بازداشت یا تحت نظر بود که پس از بهبودی، به مدت شش ماه به بهبهان تبعید گردید. دشتی، پس از چهارده ماه در زندان قصر و بیمارستان نجمیه و خانه خود محبوس و تحت نظر ماند تا آزاد شد (۳۸). او، طی این مدت یادداشت‌های پراکنده‌ای در منزل یا بیمارستان نگاشت که بعدها این یادداشتها، به وسیله شفق همدانی، جمع آوری شد [او به چاپ رسید (۳۹). غلامحسین مصاحب نیز، در کتاب «دسیسه‌های علی دشتی»، درباره توقیف وی نوشت: «آنچه معروف است و در موقع توقیف دشتی از چند منبع شنیده شد، علت بازداشت او، قصور در خدماتی بوده است که به عنوان عضو آگاهی بر عهده داشته است. توضیح آنکه بسیاری از اطرافیان رضاخان، جاسوسان مخفی مختار بودند و در مورد دشتی نیز، همین شهرت در افواه شایع بود؛ بخصوص که او از دوستان بسیار صمیمی مختار بود. خارج شدن او از محبس نیز، بنا بر معروف، بعلت مراصله ایست که از زندان به توسط مختار، برای شاه سابق نوشته بود. پس از خروج از زندان، دشتی، همواره سعی می کرد که با چاپلوسی و خوش خدمتی، خود را به رضاخان نزدیک سازد. در این جان نیز به توسط و شفاعت مختار موفق شد. توضیح آنکه در دیماه ۱۳۱۵، مقاله مفصلی درباره «۱۷ دی» کشف حجاب (نهضت بانوان) نوشت که به واسطه مختار به نظر رضاخان رسید. وی نیز - که چنین شخصی را برای دستگاه تبلیغاتی خود مفید می دید - از تقصیرش در گذشت و او را به ریاست دستگاه سانسور مطبوعات منصوب کرد.» (۴۰)

در زمانی که رکن الدین مختار، رئیس شهربانی بود، اداره‌ای به نام «اداره راهنمای نامه نگاری» در وزارت کشور تاسیس شد (۴۱). غرض از تاسیس اداره مزبور، طبق نظامنامه، «نظارت بر کار مطبوعات» بود که بازتاب فکر سانسور از میان برداشته شود. این اداره، گاهی نیز اگر اجاب می کرد که دولت در پاسخ مقالات منتشره در مطبوعات خارجی علیه سیاست ایران چیزی بنویسد و به چاپ برساند، اقدام می کرد (۴۲).

علی دشتی، از تاریخ اول مرداد ماه ۱۳۱۶ ش. به ریاست اداره راهنمای نامه نگاری منصوب شد (۴۳). به قول جلال آل احمد، «دشتی و حجازی - که هر دو از دست پروردگان انقلاب مشروطه‌اند - اولی، مأمور سانسور دیکتاری شده است و دومی، ظاهر سازی های آب و رنگدار «ایران امروز» را چاپ می کند.» (۴۴)

سپس و به پیشنهاد وزارت داخله، چون شغل نامه نگاری، از مشاغل فنی محسوب می شد، با تصویب هیئت وزراء در ۳۰ آذر ۱۳۱۶ ش. برای وی، ۳۵۰۰ ریال حقوق تعیین گردید (۴۵). همچنین همکاران دشتی در اداره راهنمای نامه نگاری، عبدالرحمن فرامرزی (۴۶) معاون و متخصص جریده نگاری، ابوالقاسم پاینده مشاور و متخصص جریده نگاری، محمد حجازی به عنوان مدیر مجله نامه نگاری، و یک سانسورچی به نام محرمعلی خان، از سوی آن اداره به مراکز چاپ مطبوعات سرکشی می کرد (۴۷). علاوه بر نامبرندگان، ابوالقاسم شمیم عضو اداره کار آگاهی شهربانی نیز، در جلسات اداره راهنمای نامه نگاری شرکت می کرد.

دشتی و همکارانش، مقالات را از دید ادبی و سیاسی مورد بررسی قرار می دادند و گاهی نیز، به اشاره دولت در روزنامه اطلاعات، مقالاتی به امضای یکی از نویسندگان، می نوشتند ولی خواننده، با توجه به سبک نگارش دشتی، سهولت در می یافت که آن مقاله، نوشته اوست.

مقالات جراید و نوشته های مطبوعات، هرگز نبایستی بر ضد مصالح روز نوشته می شد (۴۸). از این رو، اداره راهنمای نامه نگاری، دارای دو مهر «روا» که به اندازه یک بند انگشت بود و در هر مقاله یا نوشته‌ای که مجاز برای چاپ تشخیص داده می شد، می زدند و مهر دیگر «ناروا»، به معنی مخالفت با چاپ مقاله تلقی می شد (۴۹).

همچنین، وظایف آژانس یا خبرگزاری پارس - که در ۱۹ مرداد ۱۳۱۳ به عنوان مرکزی برای کسب و نشر اخبار جهان و اطلاعات داخلی مملکت، در وزارت امور خارجه تاسیس شده بود - به اداره راهنمای نامه نگاری واگذار گردید؛ و نتیجه عملکرد اداره نامبرده، در انحصار گرفتن اطلاع رسانی، سانسور، تقلیل نشریات و کانالیزه کردن نوشته‌ها و مطالب مطبوعات بود.

به هر حال اداره مزبور، تا زمان سرنگونی رضاشاه فعال بود و طبق فهرست تهیه شده از سوی آن اداره در تاریخ ۱۳۱۷/۲۱ ش.، روزنامه‌ها، مجلات و ماهنامه‌ها، به ۴۹ عنوان تقلیل یافت که حتی نسبت به دوره اول یعنی ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۴ - که طی آن ۳۴۴ عنوان تازه به مطبوعات افزوده شد و نصاب آن با ۸۰ عنوان به هر یک از دو سال ۱۳۰۱ و ۱۳۰۲ تعلق گرفت. از این رو، تعداد نشریات در اواخر دوره پهلوی افت شایان توجهی داشت.

[سند شماره ۱۰]

انتصاب علی دشتی به ریاست اداره راهنمای نامه نگاری یا (اداره سانسور)
وزارت داخله، اداره حسابداری، نمره ۵۸۲۴۱/۱۲۰۹۹، مورخه ۱۳۱۶/۹/۲۲ ش.

ریاست وزراء - بطوری که تیمسار سرباس مختاری معروض داشته اند برای حقوق آقای دشتی رئیس اداره نامه نگاری ماهی (۳۵۰۰ ریال) برآورد و شفاهاً مورد تصویب واقع شده، ولی در بودجه مصوبه ماهی (۳۰۰۰ ریال) منظور گردیده است، مستدعی است نسبت به تصویب ماهی (۵۰۰ ریال) بقیه اقدام فرمایند.

وزیر داخله - [امضا]: ابوالقاسم فروهر

[حاشیه: موافقت می شود بودجه را اصلاح نمایید. [امضا]: پیرنهاد

[جواب نامه فوق]

ریاست وزراء، شماره عمومی ۱۳۴۶۱، تاریخ ۱۳۱۶/۹/۲۸ ش.

وزارت داخله - در پاسخ نامه شماره ۱۲۰۹۹-۵۸۲۴۱ راجع به تاءمین مبلغ پانصد ریال بقیه حقوق ماهیانه آقای دشتی رئیس اداره نامه نگاری علاوه بر سه هزار ریال اشعار می دهد با پرداخت پانصد ریال بقیه که قبلاً مورد تصویب واقع گردید، موافقت حاصل است. مقرر فرمایید به این نحو بودجه را اصلاح نمایند. رئیس الوزراء

[امضا]: برومند

[سند شماره ۱۱]

وزارت داخله، اداره کارگزینی، شماره ۱۷۰۳۰، بتاریخ ۱۳۱۶/۹/۲۹ ش.

ریاست وزراء - بطوری که خاطر محترم مستحضر است آقای علی دشتی از تاریخ اول مرداد ماه ۱۳۱۶ [۱] به سمت ریاست اداره راهنمای نامه نگاری منصوب گردیده، و چون شغل نامه نگاری جزو مشاغل فنی منضم به تصویب نامه شماره ۸۸۳ مورخ اول خرداد ۱۳۱۳ پیش بینی نشده و نظر به احتیاجی که وزارت داخله به وجود مشارالیه دارد طرح تصویب نامه راجع به اضافه شدن شغل نامه نگاری به فهرست مشاغل فنی و استخدام آقای دشتی به سمت ریاست اداره مزبور تقدیم می شود. مستدعی است امر به تصویب آن فرمایند.
وزیر داخله [امضا]: ابوالقاسم فروهر

[تصویب نامه هیات وزیران]:

وزارت داخله، اداره کارگزینی، نمره ۱۳۷۶۶/۱۳۲، بتاریخ ۱۳۱۶/۹/۳۰ ش.

هیات وزیران در جلسه ۲۹ آذر ۱۳۱۶ [۱۳] طبق پیشنهاد شماره (۱۷۰۳۰) - ۲۶/۹/۲۹ وزارت داخله تصویب نمود که تخصص در جریده نگاری از مشاغل فنی شناخته شود، و آقای علی دشتی به همین عنوان با ۳۵۰۰ ریال حقوق ماهیانه از تاریخ اول مرداد ۱۳۱۶ استخدام شود.
[امضای اعضاء هیات دولت]: محمود جم - ابوالقاسم فروهر - حسین رخشانی - محمود پدر - حسین علاء - دکتر احمد متین دفتری.

اهداف، وظایف و نظامنامه اداره راهنمای نامه نگاری یا (اداره سانسور)

[سند شماره ۱۲]

وزارت داخله، مورخ ۱۳۱۶/۵/۲۴ [۱۳] ش.

جناب آقای رئیس الوزراء

۱- گویا چندی قبل تصویب نامه ای از هیات وزراء صادر شده است راجع به منع کلمات و حروف لاتین - آیا شایسته است آن تصویب نامه در روزنامه چاپ شود؟

مستدعی است راجع به این موضوع و هر موضوعی که باید چاپ شود، نباید چاپ [شود]، این اداره مستحضر فرمایید.

۲- چنانکه حضوراً عرض کردم، استدعا می کنم بخشنامه از طرف مقام ریاست وزراء به کلیه وزارتخانه ها و ادارات مستقله مانند

شهرداری و بانک ملی و غیره صادر شود که کلیه اخبار و اطلاعات حوزه خود را که شایسته نشریات و مانعی برای درج آنها نیست به این اداره بفرستید که این اداره آنها را بازرسی کرده و آنها را که شایسته نشر می داند، به جراید بدهد.

۳- استدعای شود که امر می فرمایند از طرف وزارت داخله دستوری به کلیه والی ها و حکام ولایات بدهند که هر هفته یا هر دو هفته یا اقلاً هر ماه یک گزارش جامعی از اوضاع و احوال اجتماعی و سیاسی و اقتصاد و ترقیات حوزه ماء موریت خود به وزارت داخله بفرستند که اداره نامه نگاری بتواند از گزارشهای نامبرده مطالبی را برای جراید استخراج نماید؛ و همچنین عکسهای خوبی از مناظر زیبا و مؤسسات جدید و اصلاحات شهری ضمیمه گزارشهای مزبور بشود.

این دو مطلب اخیر فوق العاده برای تحسین و ترقی دادن به مندرجات جراید و قابل توجه کردن آنها که مورد نظر اعلیحضرت همایونی است مفید واقع خواهد شد.

در خاتمه موقع را برای تقدیم مراتب بندگی می شمارد.

[امضا]: علی دشتی

[چون جواب به این نامه در حاشیه سند کامل نبود اصل جواب که طی نامه ای به وزارت داخله فرستاده شده به شرح زیر می باشد]

ریاست وزراء، شماره ۷۷۲۷، تاریخ ۱۳۱۶/۵/۳۱ ش.

وزارت داخله - اداره نامه نگاری

بر طبق مذاکراتی که آقای علی دشتی رئیس اداره نامه نگاری به ریاست وزراء نموده بود، مقتضی است قدغن فرمایید از وزارت داخله دستور دهند که والیان و حکام هر یک ماه گزارشی جامعی از اوضاع و احوال اجتماعی سیاسی و اقتصادی و ترقیات حوزه ماء موریت خود تهیه کرده، عکسهای خوبی هم از مناظر و مؤسسات جدید و اصلاحات شهری ضمیمه آن فرستاده شود، به وزارت داخله بفرستند که وزارت داخله تحت مطالعه قرار داده، و به مسئولیت خود مطالبی را که از آنها لازم می دانید، استخراج نموده، برای انتشار به اداره نامه نگاری بدهد.

در قسمت منع کلمات و حروف لاتین هم که درج تصویبنامه مربوط به این امر [از] روزنامه ها تقاضا شده بود، انتشار آن به نظر مناسب نمی باشد، لکن اگر مفاد آن دایره به این که باید ایرانی هادر محاوره و مکاتبه و آژه های نو که به تصویب فرهنگستان رسیده استعمال نمایند، عیبی ندارد، زیرا بهترین وسیله برای حفظ قومیت نگاهداری خط و زبان و رسوم و عادات ملی است.

در قسمت اخباری هم که قابل نشر در جراید باشد به وزارت خانه ها و ادارات مستقل نوشته که وزارت داخله بازرسی کرده قسمت هایی را که لازم می دانید، در جراید منتشر سازد.

[امضا]: عبدالحمید ملک الکلامی

[سند شماره ۱۳]

بخشنامه - وزارتخانه ها - ادارات مستقل - شهرداری و بانک ملی - بانک فلاحتی قدغن نمایند کلیه اخبار و اطلاعات ادارات و حوزه های تابعه خود را که شایسته نشر در جراید می دانند و مانعی جهت درج آنها نباشد، مرتباً تهیه نموده به عنوان وزارت داخله - اداره نامه نگاری بفرستند.

[امضا]: عبدالحمید ملک الکلامی

رونوشت این بخشنامه به وزارت داخله فرستاده می شود.

وزارت داخله، اداره راهنمای نامه نگاری، شماره ۱۱، مورخه ۱۳۱۶/۶/۲۹ ش.

ریاست وزراء - محترماً به عرض می رساند، اداره راهنمای نامه نگاری بر حسب وظایفی که به آن [ها] محول است، ناچار می باشد اطلاعات جامعی راجع به اوضاع کشور و کلیه ترقیات و پیشرفت های حاصله یا اصلاحاتی که در دست اقدام است داشته، و در مواقع لزوم قسمت های سودمند آن را برگزیده، و برای نشر و تبلیغ به کار برد، و برای همین منظور مجموعه کاملی از آمار و گزارشها در خصوص شئون مختلف کشور تنظیم نماید.

بنابراین از مقام محترم استدعای گردد امر فرمایند به وزارتخانه ها و اداراتی که نامبرده می شود، بخشنامه هایی صادر و دستور داده شود از آمار و اطلاعات مربوطه که موجود دارند، و همچنین در آتیه تهیه خواهند کرد، یک نسخه به این اداره بفرستند.

وزارت معارف، وزارت طرق، اداره صنعت و معادن، اداره کل فلاح، اداره تجارت، اداره گمرک، بانک ملی، اداره بهداشت، اداره

[امضا]: علی دشتی

[حاشیه]: آیا به اداره آمار بخشنامه ابلاغ شده؟

- به اداره آمار فرستاده شده است.

- به عرض برسد. ۱۶/۶/۲۹

کد ۱۰۳۰۱۵ - پاکت ۱۱۹۶۷

[سند شماره ۱۴]

وزارت داخله، اداره راهنمای نامه نگاری، نمره ۱۸، به تاریخ ۱۳۱۶/۷/۱ ش.

دفتر ریاست وزراء - به پیوست یک نسخه از نظامنامه اداره راهنمای نامه نگاری برای اطلاع فرستاده می شود.

[امضا]: علی دشتی

[حاشیه]: به عرض برسد. ۱۶/۷/۱

نظامنامه اداره راهنمای نامه نگاری

ماده ۱- برای نظارت در کار مطبوعات اداره بنام اداره راهنمای نامه نگاری در وزارت داخله تشکیل می گردد، اداره مزبور تشکیل می شود از مدیر نامه نگاری و انجمن نامه نگاری و باندازه حاجت اعضاء و مترجمین، انجمن نامه نگاری مرکب خواهد بود از: نمایندگان وزارت خارجه و وزارت معارف و اداره کل شهربانی که هر روز به ریاست مدیر نامه نگاری جلسات خود را منعقد می دارند.

ماده ۲- وظیفه انجمن نامه نگاری بررسی در کار جراید و کمک به مدیر نامه نگاری است. در انجام تکالیفی که اداره راهنمای نامه نگاری بر عهده دارد.

ماده ۳- وزارتخانه ها و ادارات دولتی و شهرداری مکلفند هر روز اطلاعات و اخباری را که مناسب بدانند، در اختیار اداره راهنمای نامه نگاری بگذارند، و همچنین از ترجمه جراید و رساله های خارجی که برای حوائج خود تهیه می کنند، رونوشتی به اداره مزبور ارسال دارند، اخبار و اطلاعات و ترجمه های مذکور در ولایات به نماینده اداره راهنمای نامه نگاری داده خواهد شد.

اداره راهنمای نامه نگاری اخبار و اطلاعات و ترجمه های فوق الذکر را بلافاصله وارسی کرده و قسمتی را که مخالف قانون مطبوعات یا مضر به سیاست دولت و اخلاق عمومی نباشد به مخبرین روزنامه ها می دهند، و مکلف است برای این کار روزی دو مرتبه قبل از ظهر و بعد از ظهر در ساعت معین مخبرین جراید را بپذیرند.

روزنامه ها می توانند خود نیز اخباری تحصیل و یا ترجمه هایی تهیه کرده و با اجازه اداره راهنمای نامه نگاری نشر نمایند، ولی اداره راهنمای نامه نگاری نمی تواند مادام که خود اخبار مزبور را بدست نیآورده باشد، آنها را به مخبرین سایر روزنامه ها بدهد.

ماده ۴- اداره راهنمای نامه نگاری به وسایل مختلفه (دادن کنفرانسها - ایجاد کانون مطبوعات - تهیه مجلات و کتب و تصاویر مفیده و جمع آوری قوانین و نظامات سایر ممالک و ارائه آنها به ارباب جراید) سعی خواهند نمود جنبه تربیت و تعلیم روزنامه ها را تکمیل نموده، و جراید را به ترویج خدمات عمومی و تقویت روح ملی و تحریک عواطف وطن پرستی تشویق کند.

ماده ۵- اداره راهنمای نامه نگاری باید مراقب باشد که:

الف. مقررات این نظامنامه و قوانین تاحدی که مربوط به مطبوعات است کاملاً مراعات و مجری گردد.

ب. روزنامه های ایران سیاست دولت و مصالح ملی را محترم شمرده و به خلاف آن چیزی ننویسند.

ج. روزنامه ها اصول سیاست داخلی و خارجی دولت را به اطلاع عموم برسانند و افکار عامه را به فواید و اهمیت اقدامات دولت آگاه سازند، و مردم را به اتحاد و اتکاء به نفس و عشق به کار و مفاخرت به آداب و شعائر ملی تحریک کنند، و غرور ملی را در آنان تقویت نمایند، و از درج هر گونه اخبار یا مقالاتی که مابین این عواطف و افکار باشد، خودداری نمایند.

د. از نشر مطالبی که منافی حیثیت کشور یا منحل به امنیت داخلی و مضر به روابط خارجی دولت باشد، دوری نمایند.

ه. از نقل اخبار و درج مقالاتی که تولید نفرت یا رنجش بین افراد ملت یا طبقات مختلف آن نماید، احتراز کنند.

و. اخبار غیر واقع و مطالب خلاف حقیقی که مهیج افکار عمومی باشد، نشر ندهند.

ز. از نشر هر مطلبی که مضر به اعتبار پول کشور باشد، یا موجب تزلزل اعتماد مردم نسبت به آن در داخله یا خارجه بشود، اجتناب کنند.

ح. ادعای نام و هر قسم اوراق دیگری را که مربوط به تعقیبات جنائی و جنحه است قبل از قرانت آنها در جلسه علنی محکمه نشر

ندهند، همچنین از انتشار مذاکرات محاکم در صورتی که محاکمه سری باشد، خودداری کنند. ط. با جراید و مؤسسات نامه نگاری سایر ممالک روابط مؤثری ایجاد بشود، و با وسائل مختلف ایران و ترقیات آن را در خارج معرفی کنند، و بر علیه هر نوع تبلیغات نامساعدی قویاً مبارزه نمایند.

مطالب روزنامه های سایر ممالک از حیث سیاست خارجی دول و تمایلات آنها و از لحاظ رویه که در اصلاحات داخلی دارند، در جراید ایران نقل و بحث بشود.

ماده ۶. اداره راهنمای نامه نگاری باید راجع به اوضاع و احوال کشور و ترقیات، آن چه از لحاظ اصلاحات داخلی و اقتصادی و مالی و تجاری و چه از حیث مناظر طبیعی و سیاحی رساله ها و مقالات مصور و جالبی تهیه کرده، در ایران و در خارج منتشر سازند.

ماده ۷. اداره راهنمای نامه نگاری مکلف است از منتخب قطعات جرائد و صورت تلگرافات راجع به حوادث مهمه سایر ممالک با تصاویر و مدارکی که بدست می آید، جنگ منظمی ترتیب بدهد، و همچنین راجع به رجال سیاسی معروف آن ممالک به ترتیب فوق شرح احوالی تنظیم نماید.

ماده ۸. اداره راهنمای نامه نگاری می تواند روزنامه های خارجی یا شماره از آنها را که مضر می داند، از ورود به ایران یا توزیع آنها در ایران جلوگیری نماید.

[سند شماره ۱۵]

ریاست وزراء، شماره ۱۰۰۲۵، تاریخ ۱۳۱۶/۷/۸ ش.

بخشنامه - به عموم وزارتخانه ها - اداره فلاحه - اداره کل شهربانی - اداره کل آمار - شهرداری - بانک ملی - بانک فلاحه. در تعقیب بخشنامه نمره ۷۷۲۷-۱۶/۵۳۱ راجع به دادن بعضی اخبار و اطلاعات لازمه به اداره نامه نگاری وزارت داخله اشعار می شود که: از قرار اطلاعات واصله تاکنون اقدامی در این باب بعمل نیامده، و اطلاعاتی که لازم است در دسترس اداره مزبور گذارده نشده است، و چون بموجب ماده ۷ نظامنامه مربوطه اداره نامه نگاری مکلف است جنگ منظمی از کلیه اطلاعات لازمه و نیشتجات جراید خارجه و اسامی رجال سیاسی معروف تهیه و تنظیم نماید و بدون کسب اطلاع تهیه چنین جنگی مقدور نخواهد بود. لازم است دستور فرمایید اطلاعات جامعی که برای نشر و تبلیغ نسبت به شئون کشور مفید می باشد به وسیله وزارت داخله در دسترس اداره نامه نگاری بگذارند. رئیس الوزراء

[حاشیه] به اداراتی که بخشنامه سابق ابلاغ نشده است رونوشتی از آن بخشنامه در ضمن بخشنامه جدید ارسال شود. از بخشنامه اول سه نسخه نوشته شود. ۱۶/۷/۸

حامدی

بانک ملی ایران، اداره مطالعات اقتصادی و مالی، شماره ۵۵۱/۶ بتاريخ ۱۴ مهر ماه ۱۳۱۶ ش.

ریاست الوزراء - در پاسخ بخشنامه شماره ۱۰۰۲۵ مورخ ۱۳۱۶/۷/۸ اشعار می دارد، در اجرای بخشنامه شماره ۷۷۲۷ مورخ ۱۶/۵۳۱ اخبار اقتصادی که در این بانک از روزنامه های خارجه اقتباس و ترجمه می شود، مرتباً برای اداره نامه نگاری وزارت داخله فرستاده شده، و از فرستادن اطلاعات مناسب دیگر نیز خودداری نخواهد شد.

بانک ملی ایران

[حاشیه] رونوشت در جواب به وزارت داخله فرستاده شود. ۱۶/۷/۱۵

[سند شماره ۱۶]

وزارت داخله، اداره راهنمای نامه نگاری، نمره ۳۱۸، بتاريخ ۱۳۱۶/۱۲/۲۵ ش. محرمانه.

جناب آقای رئیس الوزراء - گویا بر حسب رای کمیسیونی چنین بنا شده است که نمایندگان جراید خارجی اگر در تهران خواستند به جایی مراجعه کنند که از اوضاع کشور مطلع شوند، باید به اجازه اداره نامه نگاری باشد، تاکنون هم دو سه مرتبه این اتفاق افتاده است. بنابراین و اصولاً از لحاظ وظایفی که این اداره راجع به تبلیغ و نمایاندن ترقیات کشور دارد، اداره نامه نگاری باید یک مجموعه کامل و یک ذخیره بی نقص از کلیه اوضاع و احوال و ترقیات کشور داشته باشد که بر حسب اقتضاء و هنگام ضرورت و مطابق مصالح آنچه لازم است، به جراید داخلی یا نمایندگان جراید خارجی داده شود.

تاکنون بموجب درخواست این اداره آن جناب بخشنامه هایی به ادارات فرستاده‌اید و خود این اداره هم احتیاطاً این درخواست را که سالنامه‌های چاپی خود را برای ما فرستاده، و همچنین وزارت عدلیه بعضی از آمارهای خود برای اداره نامه نگاری فرستاده، از وزارتخانه‌های دیگر چیزی فرستاده نشده است.

بنده خیال می‌کنم اداره نامه نگاری یکی از محترم‌ترین و معتمدترین ادارات دولتی باید باشد که از سپردن اسرار دولتی به آن اداره نباید هراسی داشت، دیگر چه رسد به اطلاعاتی که نشر آن باعث مباحثات و افتخار کشور است، بنابراین خیلی درشگفتم که چرا این رویه را به این اداره معمول می‌کنند.

بنابراین از آن جناب درخواست می‌کنم که یا این قضیه را بطور اتم و اکمل حل بفرمایید، یعنی تمام وزارتخانه‌ها اطلاعات مهم و مبسوط و آمارهای روشن که نماینده پیشرفتهای صنعتی و اقتصادی و معارفی حاکی از استحکام بنیان انتظام جامعه و استحکام مبانی حکومت و قوت یافتن بنیه مالی دولت است به اختیار ما گذاشته و حتی هر وقت چیز تازه و اطلاع جدیدی برایشان حاصل شود وظیفه خود بدانند که اداره نامه نگاری را از آن مستحضر نمایند، و همچنین اگر این اداره هر گونه اطلاعی (البته غیر محرمانه زیرا ممکن است در هر وزارتخانه‌ای مطالبی باشد که باید دور از دسترس اطلاع دیگری باشد) لازم داشته باشد، از آن مضایقه نکنند، و یابین که اجازه بفرمایید این اداره مطلقاً نمایندگان جراید خارجی را نپذیرد، و برای جراید داخلی خود هم به همین اطلاعات مبهم و احیاناً مبتدلی که فعلاً نشر می‌دهند، قناعت شود.

با تقدیم مراتب ارادت و احترامات فائقه - رئیس اداره راهنمای نامه نگاری

[امضا]: علی دشتی

[حاشیه]: جواب داده شود، بهتر این است اطلاعاتی که لازم دارید، به شکل سوال تهیه نموده، نزد اینجانب بفرستید، تا به وزارتخانه‌ها و [ادارات] گفته شود، جواب آن را بدهند. از عدلت ندادن جواب وزارتخانه البته خوب مطلع هستید قبلاً باید معلوم شود چه اطلاعی لازم است. وزارتخانه‌ها از دادن جواب معذور خواهید کرد.

[این جواب طی شماره ۱۷۴۲۱- در تاریخ ۱۳۱۷/۷/۱۶ ش. بطور محرمانه برای دشتی رئیس اداره نامه نگاری فرستاده شده]

بودجه اداره راهنمای نامه نگاری در طی سالهای ۱۳۱۶-۱۳۱۹ ش.

بودجه اداره راهنمای نامه نگاری در سال ۱۳۱۶ ش.

[سند شماره ۱۷]

وزارت داخله، شماره ۱۱۸۵۰/۵۶۸۱۷، بتاریخ ۱۳۱۶/۹/۱۶ ش.

ریاست وزراء - به قسمی که خاطر مبارک مستحضر است، چندی قبل تیمسار سرپاس مختاری امر مطاع مبارک را ابلاغ کردند که اداره نامه نگاری برای نوشتن مقالات روزنامه‌ها چند نفر نویسنده قابل اجیر نماید و حقوق آنها را بپردازد، چون در بودجه اداره نامه نگاری محلی برای حقوق آنها نبوده، اداره نامبرده اعتبار حقوق نویسندگان مزبور را با تصویب تیمسار سرپاس مختاری تهیه، و مبلغ ۴۸۰۰۰ ریال برای حقوق چهار ماهه آنها تقاضا کرده که به انضمام مبلغ ۱۲۰۰۰ ریال که برای تکمیل اثاثیه خود لازم داشتند به وزارت مالیه نوشته شد و تقاضا گردید مبلغ مزبور را بطور قرض به وزارت داخله بدهند.

نظر به اینکه وزارت مالیه از تاریخ ۱۶/۷/۱۶ به نامه وزارت داخله جواب نداده‌اند، و جناب آقای وزیر مالیه همان قسم که خاطر مبارک مستحضر است در هیئت دولت هم با وجود مذاکرات متوالیه تصمیمی اتخاذ نفرمودند، و از طرفی تعویق در اجراء امر مطاع مبارک ممکن است موجب مسئولیت واقع گردد، مراتب را معروض داشت که اوامر لازم به عهده وزارت مالیه صادر بفرمایند.

[امضا]: ابوالقاسم فروهر

به عرض برسد. ۱۶/۹/۱۶

[سند شماره ۱۸]

وزارت داخله، شماره ۱۳۴۲۱/۲۰۴، بتاریخ ۱۳۱۶/۹/۲۸ ش.

هیأت وزراء در جلسه ۲۷ آذر ماه ۱۳۱۶ تصویب نمودند که وزارت مالیه مبلغ ۴۸۰۰۰ ریال برای تکمیل بودجه نامه نگاری به شرح

زیرین:

حقوق یک نفر نویسنده ماهی ۲۵۰۰ ریال چهار ماهه ۱۰۰۰۰ ریال

حقوق یک نفر نویسنده ماهی ۲۵۰۰ ریال چهار ماهه ۱۰۰۰۰ ریال

حقوق یک نفر نویسنده ماهی ۳۰۰۰۰ ریال چهار ماهه ۱۲۰۰۰ ریال
تفاوت حقوق رئیس اداره ماهی ۵۰۰ ریال هشت ماهه ۴۰۰۰ ریال
اعتبار برای تکمیل اثاثیه و ملبوس مستخدمین ۱۲۰۰۰ ریال
جمع ۴۸۰۰۰ ریال

به عنوان وام به وزارت داخله بپردازد، و وزارت داخله آنچه از وجه مزبور تا آخر سال ۱۳۱۶ [۱] مصرف شد، در بودجه سال ۱۳۱۷ منظور و مسترد نماید.

[امضای اعضاء هیأت وزراء: محمود جم - ابوالقاسم فروهر - محمود بدر - دکتر احمد متین دفتری - حسین رخشانی حسین علاء،
[حاشیه: فوری است - به وزارت مالیه نوشته، وزارت داخله دوازده هزار ریال جهت تهیه و تکمیل اثاثیه اداره نامه نگاری و چهار
هزار و هشتصد ریال برای حقوق چهار ماهه سه نفر نویسنده تقاضای اعتبار نموده است، چون تا آخر سال پیش از سه ماه باقی نمانده
تصور می رود اگر وزارت مالیه معادل چهار هزار و هشتصد ریال اعتبار بدهد، هر دو منظور انجام می گیرد؛ مقرر دارید و ترتیب تأمین این
اعتبار را بدهند که در اجرای امر که توسط سرپاس مختار ابلاغ گردیده، تأخیر نشود.

[امضا: پیر نهاد ۱۶/۹/۱۹]

[رونوشت این نامه برای اطلاع وزارت داخله فرستاده شده]

تعیین محل اداره راهنمای نامه نگاری

[سند شماره ۱۹]

ریاست وزراء، فوری است.

وزارت طرق - نمره ۱۵۰۶۲ - ۱۶۸۰/۲۹ - آقای رئیس کل شهربانی تقاضا دارد و اتاق به اداره نامه نگاری که اخیراً کارش بسط پیدا کرده، واگذار شود. مقرر دارید از اتاق های سابق وزارت داخله که شخصاً به اختیار وزارت طرق گذارده شده است، دو اتاق زودتر به اداره نامه نگاری بدهند، اگر دادن دو اتاق مشکل باشد، یک اتاق مشکل باشد، یک اتاق حتماً و هر چه زودتر بدهند که اداره نامه نگاری بتواند وظایف خود را انجام دهد.

[امضا: پیر نهاد]

وزارت طرق و شوارع، تاریخ هشتم اسفند ۱۳۱۶ ش.، فوری، محرمانه مستقیم.

حضور جناب آقای رئیس الوزراء، راجع به رویه غیر منتظره مأمور اداره کل شهربانی در تصرف اتاق آقای رئیس کل طرق از نتیجه اقدامی که بنا بود مقرر فرمایند بعمل آید، هنوز اطلاعی نرسیده است. آقای افشار - رئیس کل طرق - هم حقاً از این اقدام آزرده شده، استعفا داده است، بطوری که حضوراً هم عرض کردم، این طرز عمل سخته سختی به کارهای وزارتخانه وارد می آورد که تحمل آن برای بنده غیر ممکن است، و چون نمی شود بیش از این امرار وقت نمود، متمنی است اگر از راه حلی هم که برای تسهیل کار ارائه شده، نتیجه حاصل نمی شود، بنده را لطفاً زودتر مستحضر فرمایید تا در صورت یأس بانزورده مستقیماً مراتب را به شرف عرض برسانم، هر چند مطلب کوچک و مقتضی آن است که شخصاً بطوری که وعده فرمودید آن را حل فرمایید. در هر حال امروز نتیجه تصمیم و امر عالی را انتظار دارم.

[امضا: مجید آهی]

[حاشیه: مذاکره و موضوع حل شده، ضبط شود.]

تصویبنامه انتقال عبدالرحمن فرامرزی به اداره راهنمای نامه نگاری

[سند شماره ۲۰]

وزارت داخله، شماره ۲۸۵، بتاريخ ۵ اسفند ۱۳۱۶ ش.

تصدقت کردم حسب الامر عین پیشنهادی وزارت داخله و مفاد تصویبنامه هیأت وزراء را لفاً حضور مبارک تقدیم و استدعا دارم عصر روز شنبه آن را تصویب فرمایند.

با تقدیم مراتب بندگی [امضا]: علی دشتی

[حاشیه: تصویبنامه تهیه شود.]

- به عرض برسد. ۱۶/۱۲/۵

- هیات وزراء ۱۶/۱۲/۷

وزارت داخله، رونوشت پیشنهادهای تصویبنامه ۷۰۴۲۳/۱۹۸۰۲، مورخه ۱۶/۱۱/۲۰ [ش. ۱۳]

به وسیله وزارت مالیه - هیأت وزراء - آقای عبدالرحمن فرامرزی - دبیر ادبیات دبیرستانهای مرکز - اخیراً به سمت متخصص جریده نگاری از وزارت معارف به وزارت داخله منتقل شده است، و چون مشارالیه در وزارت معارف ماهیانه یک هزار و پانصد ریال حقوق داشته و طبق مقررات پرداخت بیش از یک عشر علاوه از حقوق سابق محتاج به صدور تصویبنامه است، اینک نظر به این که مشارالیه متخصص جریده نگاری و وزارت داخله بوجود مشارالیه احتیاج دارد، طرح تصویبنامه ضمیمه موضوع پرداخت ماهی دو هزار ریال حقوق به مشارالیه تقدیم، و استدعای تصویب آن را می نماید.

وزیر داخله

رونوشت مطابق اصل است. اداره کارگزینی وزارت داخله.

ریاست وزراء، شماره ۱۶۸۴۴/۴۶۰، بتاریخ ۱۳۱۶/۱۲/۱۴ ش.

هیأت وزراء در جلسه یازدهم اسفندماه ۱۳۱۶ طبق پیشنهاد شماره ۷۰۴۲۳/۱۹۸۰۲ وزارت داخله تصویب نمودند که آقای عبدالرحمن فرامرزی دارای شناسنامه: شماره ۱۴۵۳۰، صادره از تهران، بدون رعایت مقررات مربوط به مستخدمین کتراتی از تاریخ اول بهمن ماه ۱۳۱۶ با حقوق ماهیانه دو هزار ریال به سمت متخصص جریده نگاری کترات شود.
[امضای اعضاء هیأت دولت] محمود جم - مجید آهی - مهدی فرخ - حسین رخشانی - حسین علاء

مکاتبات مربوط به انتقال سعیدی و پاینده به اداره راهنمای نامه نگاری

[سند شماره ۲۱]

وزارت داخله، اداره کارگزینی

وزارت مالیه - هیأت وزراء در جلسه ۱۳۱۷ طبق پیشنهاد شماره ۱۶۸۰/۱۰۹ - ۱۷/۷۱۳ وزارت داخله تصویب نمودند [که آقای محمد سعیدی - عضو کتراتی سابق وزارت طرق - با حقوق ماهیانه ۲۵۰۰ ریال به سمت معاونت اداره راهنمای نامه نگاری] که آقای ابوالقاسم پاینده - عضو کتراتی سابق وزارت معارف - با حقوق ماهیانه ۱۲۰۰ ریال به سمت متخصص جریده نگاری بدون رعایت مقررات مربوطه به مستخدمین کتراتی و بدون جلب موافقت وزارت [وزارتین طرق و معارف نسبت به انتقال مشارالیه از تاریخ فروردین ماه ۱۳۱۷ کترات شود.

[حاشیه]: تصویبنامه در دفتر ریاست وزراء است.

- رونوشت به وزارت داخله

- سه نسخه پاکتویس شد. ۱۷/۲/۱۸

- تا شنبه اضافه چهار نسخه تجدید شد.

وزارت داخله، اداره کارگزینی، نمره ۱۶۸۰/۱۰۹، بتاریخ ۱۳۱۷/۱/۲۳ ش.

ریاست وزراء - بطوری که خاطر مبارک مستحضر است اداره راهنمای نامه نگاری با وظایفی که عهده دار است، احتیاج به اشخاصی دارد که علاوه بر داشتن معلومات و ذوق و سلیقه مقاله نویسی از هر حیث طرف اعتماد و اطمینان باشند. چندی قبل به همین منظور انتقال آقای محمد سعیدی - عضو کتراتی وزارت طرق - که به عنوان مترجم انگلیسی در آن وزارتخانه استخدام، و ماهیانه مبلغ ۱۷۰۰ ریال حقوق دریافت می نموده، از آن وزارتخانه خواسته شد، ولی وزارت طرق با انتقال او موافقت ننمودند. نظر به آن که مشارالیه از اول سال ۱۳۱۷ به خیال پرداختن به کار آزاد خدمت وزارت طرق را ترک نموده است، طبق پیشنهاد اداره راهنمای نامه نگاری با حقوق ماهیانه ۲۵۰۰ ریال به سمت معاونت اداره مزبور پیشنهاد می شود.

همچنین آقای ابوالقاسم پاینده را که قبلاً در وزارت معارف و اوقاف به خدمت اشتغال داشته، و ماهیانه مبلغ ۸۰۰ ریال حقوق و به عناوین مختلفه دیگر از قبیل: ترجمه کتاب و کرایه درشکه برای بازرسی دبیرستان ها تقریباً ۱۲۰۰ ریال دریافت می نمود، با حقوق ماهیانه ۱۲۰۰ ریال به سمت متخصص جریده نگاری پیشنهاد می نماید.
و نظر به این که دو فقره حقوق پیشنهاد شده زاید بر میزانی است که طبق مقررات به مستخدمین کتراتی می توان تأدیه نمود، طرح

تصویبنامه ضمیمه تقدیم می شود. مدعی است امر به تصویب آن فرماید.

به جای وزیر داخله [امضا]: احمد فریدونی

[حاشیه]: فردا دوشنبه در هیأت مطرح شود.

- فرمودند به هیأت تقدیم شود. ۱۷/۷/۲۵

- تصویبنامه تهیه شود. ۱۷/۷/۲۷

ریاست وزراء، شماره عمومی ۱۹۴۷، تاریخ ۱۳۱۷/۲/۱۲ ش.

وزارت داخله - پیشنهاد شماره (۱۶۸۰/۱۰۹) ۱۷/۷/۲۳ آن وزارتخانه راجع به استخدام آقایان محمد سعیدی و ابوالقاسم پاینده در اداره راهنمای نامه نگاری در هیأت وزراء مطرح و مورد تصویب واقع شد.

رئیس الوزراء

دبیران

[سند شماره ۲۲]

وزارت داخله

فدایت شوم، بنده از روز اول حضور مبارک عرض کردم، بنده مستظرف به مراسم حضرت اشرف هستم و شخص بر تقاضا و مزاحمی هم نیستم، و در تمامی این مزاحمتهایی که نموده ام وضعیت کارم مستلزم آن بوده، و امیدوار بودم بالطف عالی همه آنها انجام پذیرد. سوابق و نطق و حسن نیت و بالاخره مقام و موقعیت حضرت اشرف طوری است که مرا به حیرت می اندازد، از این که قبلاً وزیر طرق رأی و عقیده خود را از پیش ببرد همانطوری که شفاهاً عرض کردم، آقایان وزراء به واسطه داشتن اعتبارات و بودجه مفصل می توانند حقوق شخصی را کم معین کرده و به عناوین دیگر به او کمک کنند. علاوه بر این نویسنده آن هم نویسنده ای که طرف اعتماد باشد، مثل مستخدمین عادی نیستند که انسان بتواند با مختصر اغماضی آنها را استخدام کند، از همین روی بنده ناچار بودم که آن سه نفر با اضافاتی پیشنهاد کنم. الان خیلی خوشحالم که سعیدی را استخدام نکردم و الا با این جوابی که امروز فرمودید به کلی حالم بد می شد، و خیلی متأسفم که پاینده را از اول سال به اتکاء همان لطف حضرت اشرف استخدام کردم. حال مستدعیم اقلاً این یک نفر را خواهشمندم در جلسه روز دوشنبه تصویب بفرمایند که بتواند با دلگرمی مشغول کار خود شود. در خاتمه مراتب اطاعت و بندگی خود را تجدید می نماید.

[امضا]: علی دشتی

[حاشیه]: فوری است، تصویبنامه تهیه شود، اداره نامه نگاری مجاز است آقای پاینده را برای اداره نامه نگاری با حقوق... استخدام

کند. ۱۷/۳/۱۰

دفتر ریاست وزراء، شماره عمومی ۵۱۵۳، تاریخ ثبت ۱۳۱۷/۴/۲۷ ش.

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه - آقای ابوالقاسم پاینده که سابقاً در وزارت معارف و اوقاف کتتراتی بوده و کتترات او سرآمده است، در اداره نامه نگاری وزارت داخله به سمت متخصص جریده نگاری از اول فروردین ۱۳۱۷ کتترات شده است. لهذا قدغن خواهید فرمود موافقت آن وزارتخانه را نسبت به انتقال مشارالیه به وزارت داخله اعلام دارند. فرمودند تصویبنامه هم صادر شود با قید اینکه با موافقت وزارت معارف و اوقاف نسبت به انتقال مشارالیه.

[امضا]: عبدالحمید ملک الکلامی

[حاشیه]: به خط مبارک اضافه فرموده اند - اگر چه آقای پاینده عضو کتتراتی است، برای اینکه به اطلاع وزارت معارف این استخدام شده باشد همینقدر کافی خواهد بود که وزارت معارف به ریاست وزراء بنویسد که با استخدام مشارالیه در اداره نامه نگاری موافقت دارد.

وزارت داخله، شماره ۴۰۵۷۹، بتاريخ ۱۳۱۷/۵/۲۲ ش.

ریاست وزراء - تعقیب نامه شماره ۱۶۸۰/۱۰۹ - ۱۷/۷/۲۳ راجع به استخدام آقای پاینده به سمت نویسنده و عضویت اداره نامه نگاری معروض می دارد، چون اداره نامبرده با وظایفی که بر عهده دارد به اشخاصی نیازمند است که در کار نامه نگاری دارای سابقه و بصیرت کافی بوده، و بعلاوه از هر حیث طرف اعتماد و اطمینان باشند. مجدداً بر حسب تقاضای اداره نامه نگاری استخدام آقای ابوالقاسم پاینده را که قبلاً در وزارت معارف و اوقاف به خدمت اشتغال داشت، و ماهیانه مبلغ ۸۰۰ ریال حقوق و به عناوین مختلفه دیگر از قبیل: ترجمه

نفر اول از سمت راست عبدالرحمن فرامرزی

کتاب و کرایه درشکه برای بازرسی آموزشگاهها در حدود ۴۰۰ ریال دریافت می نمود، به سمت متخصص نامه نگاری با حقوق ماهیانه ۱۲۰۰ ریال از اول فروردین ماه سال جاری پیشنهاد می نماید، و نظر به اینکه حقوق پیشنهاد شده زاید بر میزانی است که طبق مقررات می توان به مستخدمین کنتراستی تأدیه نمود، مستدعی است استخدام ایشان را با حقوقی که درخواست شده، تصویب و تصویب نامه آن را ابلاغ فرمایند.

بجای وزیر داخله [امضا]: احمد فریدونی

[حاشیه] تصویب نامه تجدید شود.

ریاست وزراء

هیأت وزراء در جلسه ماه ۱۳۱۷ طبق پیشنهاد شماره ۱۶۸۰/۱۰۹-۱۷/۷۱۳ وزارت داخله تصویب نمودند که آقای ابوالقاسم پاینده با حقوق ماهیانه ۱۳۰۰ ریال به سمت متخصص جریده نگاری بدون رعایت مقررات مربوطه به مستخدمین کنتراستی و با موافقت وزارت معارف و اوقاف نسبت به انتقال مشارالیه حاصل شده، از تاریخ فروردین ماه ۱۳۱۷ کنتراست شود.
[امضای اعضاء هیأت وزراء]: ابوالقاسم فروهر - محمود بدر - محمد حکیمی - مظفر اعلم.

ریاست وزراء شماره ۶۳۷۵/۱۰۲۸، بتاریخ ۱۳۱۷/۵/۳۰ ش.

هیأت وزراء در جلسه ۲۹ مرداد ماه ۱۳۱۷ بموجب پیشنهاد شماره ۴۰۵۷۹-۱۷/۵۲۲ وزارت داخله تصویب نمودند که آقای ابوالقاسم پاینده نجف آبادی - عضو سابق اداره انطباعات وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه - از اول فروردین ماه ۱۳۱۷ به سمت متخصص نامه نگاری با حقوق ماهیانه یک هزار و دویست ریال در وزارت داخله استخدام و کنتراست شود.

[امضای اعضاء هیأت وزراء]: محمود جم - ابوالقاسم فروهر - مظفر اعلم - مجید آهی - محمود بدر - اسماعیل مرآت - دکتر احمد متین دفتری.

تصویبنامه حقوق حجازی، مدیر مجله نامه نگاری

[سند شماره ۲۳]

وزارت کشور، اداره بودجه، شماره ۲۰۳۸۶/۴۹۸۶۴/ب، بتاریخ ۱۳۱۸/۱/۸ ش.

اداره حسابداری وزارت کشور - عطف به نامه شماره ۲۰۹۱۹ بتاریخ ۱۸ اسفند ماه ۱۳۱۷ راجع به حقوق آقای محمد حجازی، مدیر مجله نامه نگاری با صدور تصویبنامه پرداخت مبلغ ۲۱۲۰ ریال حقوق ماهیانه مشارالیه از تاریخ ۱۷ بهمن ماه تا آخر اسفند ماه ۱۳۱۷ از محل ۳۵۰۰ ریال حقوق ریاست نامه نگاری موافقت می شود.

وزیر دارایی

رونوشت مطابق با اصل است.

وزارت داخله، اداره حسابداری، شماره ۵۸۴/۵۳۳۵، بتاریخ ۱۳۱۸/۱/۱۹ ش.

جناب آقای نخست وزیر، چون در نظر است آقای محمد حجازی به سمت مدیریت مجله که می بایست منتشر شود، منصوب گردد، با تقدیم طرح تصویبنامه پیوست مثنی است تصویب فرمایند، حقوق از تاریخ ۱۷ بهمن تا آخر اسفند ۱۳۱۷ پایه مشارالیه از محل ۳۵۰۰ ریال حقوق ریاست اداره نامه نگاری پرداخت شود. وزارت دارایی نیز به نامه شماره ۲۰۳۸۶/۴۹۸۶۴ مورخه ۱۳۱۷/۷/۸ که رونوشت آن پیوست است موافقت فرموده اند.

وزیر کشور علی اصغر حکمت

[حاشیه: هیأت ۱۳۱۹]

وزارت کشور، شماره ۸۷۹/۱۱۸، بتاریخ ۱۳۱۸/۱/۲۳ ش.

هیأت وزیران در نشست ۱۳۱۷/۲۰ بر حسب پیشنهاد شماره وزارت کشور و موافقت نامه شماره وزارت دارایی تصویب نمودند ماهی ۲۱۲۰ ریال حقوق ماهیانه از ۱۷ بهمن تا آخر اسفند ۱۳۱۷ به آقای حجازی - مدیر مجله نامه نگاری - از محل ۳۵۰۰ ریال حقوق ریاست اداره نامه نگاری پرداخت شود.

[امضای اعضاء هیأت دولت] محمود جم - دکتر محمد سجادی - محمود بدر - سرتیب مهدیقلی تاجبخش - اسماعیل مرآت - محمد ابراهیم شوکت الملک علم - علی اصغر حکمت - علی منصور.

گزیده‌ای از اسناد نظارت اداره‌های راهنمای نامه نگاری و انطباعات بر نشریات

[سند شماره ۲۴]

شماره ۳۸۹ اکتبر ۱ - ۱۹۳۸ م. ۹ مهر ماه - ۱۳۱۷ ش.

ریاست اداره نامه نگاری تهران - اینجانب در صدد می باشم مقاله‌ای تحت عنوان (خط آهن سراسری ایران، ثروتهای معدنی، منابع کشاورزی و پیشرفتهای صنعتی ایران) برای روزنامه تایمس لندن تهیه نمایم، و در دو ماه قبل جناب آقای نخست وزیر فرمودند که ممکن است اطلاعاتی را که لازمه انجام این منظور است از آن اداره بدست آورد.

بنابر این فهرست کامل اطلاعات لازمه را با اضافه فهرست دیگری شامل پرسش های جداگانه راجع به هر موضوع به پیوست تقدیم داشته، و خواهشمند است در ظرف دو یا سه هفته پاسخ آنها به اینجانب داده شود.

علاوه بر آنچه در صورت های نامبرده پرسش شده اطلاعات زیرین نیز مورد احتیاج است:

۱- بنگاههای صنعتی ایران.

۲- کان های مختلف کشور و نقشه مطروح نواحی و نقاطی که این کان ها در آنجا کشف شده.

نظیر آن نقشه را دو سال قبل در نمایشگاه دائمی صنایع در تهران مشاهده نموده و ممکن است آن را از وزارت صناعت و معادن تحصیل نمود.

با تقدیم احترامات

مهندس ن - ت - توروسیان معمار

خیابان منوچهری مقابل سفارت انگلیس - تهران
رونوشت با اصل ترجمه یکسان است.

شماره ۳۹۰

فهرست مسایلی که در خصوص آنها درخواست اطلاعات می شود (پرسش های مختلف راجع به هر موضوع در فهرست شماره ۳۹۱ بترتیب در مقابل با حروف و کلمات نوشته شده)

- ۱- تریاک (انحصار) ۹۷۶۵، ۵، ۴۳۲، ۱
- ۲- کارخانه های قند (انحصار) ۹۸۶۵، ۵، ۴۳، ۱
- ۳- شرکت پشم، پنبه، پوست ۷، ۶، ۵، ۵، ۱۲۴، ۱
- ۴- اداره تثبیت ارزش غله ۹۷۶۵، ۵، ۴۳، ۲، ۱
- ۵- کارخانه های کبریت سازی ۹۸، ۶۵، ۳، ۲، ۱
- ۶- انحصار توتون و تنباکو ۹۷۶۵، ۵، ۴۳، ۲، ۱
- ۷- شرکت برنج ۹۷۶۵، ۵، ۴۳، ۲، ۱
- ۸- شرکت صادرات کنیرا ۹۷۶۵، ۵، ۴۳، ۲، ۱
- ۹- پله کرم ابریشم ۹۷۶۵، ۵، ۴۳، ۲، ۱
- ۱۰- شرکت چای ۹۷۶۵، ۵، ۴۳، ۲، ۱
- ۱۱- شرکت صادرات روده ۶، ۵، ۵، ۴۳، ۲، ۱
- ۱۲- اداره بهداری کل و وظایف آن:
 - ا. مبارزه بر علیه مالاریا و سایر بیماریهای مسری
 - ب. ساختمان بیمارستانها
 - ج. منع استعمال ادویه مخدره
 - د. بازرس فروش و استعمال مخدرات
 - ه. تهیه آب مشروب در شهرستانها
 - و. تهیه ادویه مخدره در داخله
 - ز. استخدام پزشکان مخصوص برای بهداری

مهندس ت. توروستان

رونوشت با اصل ترجمه یکسان است.

شماره ۳۱۹

صورت پرسش ها راجع به مسایلی که در فهرست شماره ۳۹۰ مندرج است مورد احتیاج است

۱. آیا انحصار و یک اداره دولتی است یا یک بنگاه معمولی؟
 ۲. میزان سرمایه آن چه مبلغی است؟
 ۳. میزان فرستاده آن در سال ۱۹۳۹ - ۱۹۴۰ چه خواهد بود؟
 ۴. وظایف و کارهای آن چیست؟
 - ا. طریق تهیه و فرستادن آن به خارجه؟
 - ب. کمک های مالی که به کشاورزان می شود؟
 - ج. طریقی که برای ازدیاد محصول پیروی می شود؟
 - د. طریقه ای که برای بهبودی محصول بکار برده می شود؟
 - ه. ساختمان سیلوها و کارخانه های تهیه آرد؟
 - و. بازرس مصرف محلی.
 ۵. آیا متخصصینی از خود دارید؟
 ۶. چه مبلغی از سود سالانه آن به خزانه دولت پرداخته می شود؟
 ۷. آیا کشت آن تشویق می شود؟
 ۸. اقسام و شماره های آن (انحصار) (شرکت) (کارخانه)؟
 ۹. میزان تخمینی محصول در سال ۱۹۳۹ - ۱۹۴۰
- رونوشت با اصل ترجمه یکسان است.

[سند شماره ۲۵]

وزارت داخله، اداره کل شهربانی، نمره ۳۸۵۵/۷۳۹، بتاریخ ۱۵/۹/۳ [۱۳ ش.]. محرمانه.

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه. عطف به مرقومه نمره ۴۲۹/۱۹۴۲ راجع به روزنامه استوار قم که مرقوم داشته اند تصویب نامه هیأت وزراء راجع به جمع آوری و نشر اخبار به نظر آن وزارتخانه مربوط به جراید مرکز می باشد بطوری که ملاحظه می فرمایند، در تصویب نامه ذکر می از جراید مرکز و یا ولایات نگردیده است، بنابراین در صورتی که مقررات آن نسبت به جراید مرکز مجری می گردد قطعاً در مورد جراید ولایات هم باید به همان طریق عمل شود. بعلاوه نسبت به موضوع فوق الذکر شرحی در موقع خود از وزارت داخله واصل گردیده که سواد آن برای مزید اطلاع آن وزارتخانه و اقدام مقتضی منضمماً ایفاد می گردد.

رئیس اداره کل شهربانی - سرتیب [رکن الدین] مختار

[حاشیه]: اداره انطباعات. ضمیمه نداشت. ۱۵۳۳/۱۰

نمره ۱۵۳۳/۱۰.۵۹ ثبت دفتر محرمانه.

شماره سند ۱۶۹۸۵۰۲۹۷۰۰۶.۱۲۲۰۰۰۶. محل در آرشیو ۲۰۵ س آ پ ۱

[سند شماره ۲۶]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره معارف و اوقاف گیلان، دایره دفتر،

شماره ۱۱۶۳، تاریخ ۱۳۱۷/۱/۲۳ ش.

وزارت معارف و اوقاف. بر اثر وصول نامه شماره ۳۱.۶ صادره از اداره انطباعات آقایان مدیران روزنامه های پرورش و گذران توده رابه اداره معارف دعوت کرده، بدون اشاره به مرقومه وزارتی در موضوع اصلاحات صوری و معنوی روزنامه های آنها مسوولاً مذاکره آنان را متذکر ساخت که هر گاه توجه بیشتری در اصلاح روزنامه خود نموده صفحات آن را با مطالب مفید اخلاقی و اجتماعی و اخباری آراسته و در اصلاح حروف و کاغذ و تنظیم مطالب و ترتیب چاپ و انتشار آن اهتمام نمایند، علاوه بر آن که جلب خوانندگان و خریداران بیشتری خواهند نمود، در آبرومند ساختن وضع روزنامه های کشور در انظار داخلی و خارجی نیز کمک موثری بعمل خواهند آورد. مدیران مذکور با حسن استقبالی که از این مذاکرات ابراز داشتند که تقاضای اداره معارف نمودند یکی این که از وزارت متبوعه تقاضا شود اجازه صادر فرمایند خبرگزاری پارس مانند چند نقطه دیگر از شهرستانها اخبار خارجی را همه روزه به آنها بدهد. دیگر این که اداره معارف بایکی از چاپخانه های مرکز مذاکره نماید تا طبق قرارداد مخصوص دو ماه چند گراور مربوط به امور این استان برای جراید رشت تهیه و قیمت آن را دریافت دارند.

اکنون با ابلاغ تقاضاهای مدیران جراید رشت و با تذکر این که در صورت انجام آن کمک موثری در اصلاح جراید این سامان خواهد شد. مستدعی است: اولاً اجازه دادن اخبار خارجی را بوسیله خبرگزاری پارس به جراید رشت صادر بفرمایند، زیرا با نداشتن اخبار مزبور اهالی و اظهار علاقه به جراید محلی ننموده و بالتبلیجه هیچگونه اصلاحی در وضع روزنامه ها نمی توان انتظار داشت. ثانیاً بایکی از چاپخانه های اطلاعات یا ایران مذاکره بفرمایند تا از لحاظ مساعدت با جراید رشت حاضر شوند. در هر ماه مرتباً به تعداد معینی عکس های ارسالی جراید رشت را گراور کرده، و قیمت آن را با آنان ارزان محسوب دارند تا بتوانند این خرج را که برای اصلاح روزنامه خود به عهده می گیرند تحمل نموده، و با نشر عکس های اینیه و عمارات و آثار عمران و آبادی گیلان به رونق و زیبائی روزنامه ها افزوده، ضمناً منظور اولیاء امور را بعمل آورند.

مستدعی است مقرر فرمایند تا به مدیران جراید ابلاغ شود. در سایر حوایج مجلی نیز به آنها مساعدت های لازم از طرف این اداره بعمل خواهد آمد.

رئیس معارف و اوقاف گیلان [امضا]

[حاشیه]: آقای امیر مختاری. پرونده ای راجع به مکانیه با هیات وزراء و مقامات دیگر راجع به ارسال اخبار خبرگزاری پارس برای سرکار فرستادم که در موقع مراجعت مقام وزارت یادآوری فرمایند، این نامه فعلاً بایگانی شود، تا مقام وزارت مراجعت فرمایند، و اقدام شود. ۱۷/۷/۲۹.

آقای میرخان. در پرونده جراید بایگانی فرماید. ۱۷/۲/۱۲

سند شماره ۱۶۹۸۶۰۲۹۷۰۰۶ - محل در آرشیو ۲۰۴ س آ پ ۱

[سند شماره ۲۷]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره معارف و اوقاف حوزه اصفهان،

شماره ۱۳۲۱

تاریخ ۱۳۱۷/۲/۱۳ ش، محرمانه.

مقام وزارت متبوعه، بخشنامه شماره ۳۱۰۶ مورخ ۱۷/۷/۱۴ صادره از اداره انطباعات زیارت گردید، جواباً به عرض می‌رساند که اصولاً در اصفهان سه روزنامه انتشار می‌یابد. یکی روزنامه عرفان که به مدیریت آقای احمد عرفان منتشر می‌شود، که از هر جهت وسائل چاپ و انتشار روزنامه بطور مرتب با حروف نو و متناسب مهیا می‌باشد؛ و دیگر روزنامه اخگر به مدیریت آقای امیرقلی امینی، و روزنامه باختر به مدیریت آقای نصرالله سیف پور فاطمی که هر یک جداگانه منتشر می‌شود. برحسب دستور فوق‌الذکر مدیران روزنامه‌های مزبور را برای یک ساعت قبل از ظهر روز سه‌شنبه ۲۳ فروردین ۱۳۱۷ در اداره معارف دعوت نموده و حضوراً مفاد دستور را به آقایان تذکر داده، و عموماً از حسن توجه مقام وزارت به اظهار تشکر نموده، و از اینکه اخیراً با تلگرافات خبرگزاری پارس کمک موثری به انتشار جرائد اصفهان فرموده‌اند، تشکر نموده، ولی چون انتشار روزنامه‌های اصفهان از هر حیث خوب و متناسب و مطابق منویات مقام وزارت متبوعه می‌باشد، برای بهبودی وضعیت آنان نقضی به نظر نرسید تا در رفع آن اقدام به عمل آید جز اینکه وضعیت مالی آنها رضایت‌بخش نمی‌باشد چه اینکه به اندازه لازم از طرف ادارات دولتی کمک‌های مالی از جهت درج آگهی‌های دولتی و نظائر آنها نمی‌شود، مخصوصاً از اینکه روزنامه عرفان که از روزنامه‌های دیگر بیشتر منتشر می‌شود، از خود چاپخانه مخصوص دارد، اقتضاً دارد هر حیث مورد نظر مخصوص قرار گرفته توجه لازم مبذول فرمایند تا بتواند روزنامه مزبور پیش از پیش و مسائل رضایت‌خاطر مقام وزارت متبوعه را فراهم نماید، و روی هم رفته روزنامه‌های اصفهان از جهت مطالب خوب و انتشار منظم مطلوب و پسندیده و در صورتی که نسبت به اوضاع مالی آنها بذل توجه مخصوص فرمایند از هر جهت رضایت‌بخش خواهند شد.

رئیس معارف و اوقاف [امضا]

سند شماره ۱۶۹۸۴-۲۹۷۰ محل در آرشو ۲۰۴ س ۱ آ پ ۱

[سند شماره ۲۸]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره انطباعات، نمره ۳۱/۶،

به تاریخ ۱۳۱۷/۱۰/۱۵ ش.

اداره معارف و اوقاف - چون وضع روزنامه‌ها و مجله‌های کشور از لحاظ سبک نگارش و طرز چاپ و انتشار چندان مورد پسند وزارت معارف نبود و می‌بایستی اصلاح لازم در وضع عمومی آنها معمول گردد، وزارت معارف در مرکز اقدام لازم برای اصلاح روزنامه‌ها و مجله‌ها بعمل آورده است اینک لئوماً متذکر می‌شود که به وصول این بخشنامه به وسائل مقتضی به مدیران روزنامه‌ها و مجله‌های آن حوزه دستور دهید حتی المقدور روزنامه‌های خود را با حروف نو چاپ نموده، و در نفاست چاپ و گراورها و صحت و طبقه‌بندی مندرجات و اخبار و انتشار منظم روزنامه یا مجله خود بکوشند، و از این به بعد دقت لازم در اجرای این امر بعمل آورده وصول بخشنامه و نتیجه اقدام خود را گزارش دهید.

از طرف وزیر معارف و اوقاف

[امضا]: سید محمد رضوی

شماره سند ۱۶۹۸۴-۲۹۷۰ محل در آرشو ۲۰۴ س ۱ آ پ ۱

[سند شماره ۲۹]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره معارف و اوقاف ایالتی فارس، شماره ۸۵۴

تاریخ ۱۳۱۷/۱۰/۲۵ ش، محرمانه.

اداره انطباعات وزارت معارف و اوقاف - برای اجراء مفاد نامه شماره ۳۷۶-۱۷/۷/۱۵ روز چهارشنبه ۱۷/۷/۱۴ ساعت چهار بعد از ظهر آقایان مدیران روزنامه‌های (گلستان - عصر آزادی - بیان حقیقت - بهار ایران) به اداره معارف دعوت شدند؛ مذاکرات مفصلی در این باب به عمل آمد. دو روزنامه عصر آزادی و گلستان تا اندازه‌ای سر و صورت مرغوبی دارند، ولی نسبت به دوروزنامه دیگر با اینکه تذکراتی داده شد، و مدیران آنها وعده کردند تا دایمیری برای اصلاح روزنامه خود اتخاذ کنند، معذک تصور نمی‌رود بالاخره بتوانند به شکل آبرومندی

که طرف میل مقام وزارت است روزنامه خود را منتشر کنند، در صورتی که چندی بگذرد و رویه خود را عوض نکنند، به نظر این اداره بهتر آن [است که بابت کل مذاکره شود تا از دادن اعلانات به جراند بی معنی جلوگیری به عمل آید. آن وقت بطور قهری و طبیعی از انتشار افتاده وسیله بهبودی سایر روزنامه ها فراهم خواهد شد.

رئیس معارف و اوقاف فارس
[امضا]: علی ریاضی

[مهر]: وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
شماره سند ۲۹۷۰۱۶۹۸۴. محل در آرشبو ۲۰۴ س ۱ پ ۱

[سند شماره ۳۰]

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره انطباعات، دائره مطبوعات، [به تاریخ ۱۳۱۷/۲/۳ ش.]

کتابفروشی ها

با آن که آئین نامه مصوب هیأت وزراء مورخ ۱۶ تیرماه ۱۳۱۶ استعمال خط و زبان خارجی را مطلقاً ممنوع کرده است، لهدا مشاهده می شود که در تقویم سال ۱۳۱۷ آن بنگاه کلمه ها و اعدادی به خط خارجی استعمال و چاپ شده است. اینک اجرای مدلول آئین نامه مزبور را بدینوسیله خاطر نشان می نماید تا در این باب توضیحات کتبی کافی به اداره انطباعات داده و علت اقدام به این امر را صریحاً بنویسند. کفیل اداره انطباعات

[حاشیه]: آقای مدیر مطبوعات. خوب است بطور کلی شرحی به اداره کل شهربانی نوشته شود. ۱۷/۲/۳

کتابفروشی ۱. اقبال ۲. چاپخانه فاروس ۳. تجارتخانه نور.

شماره سند ۲۹۷۰۰۵۱۷۴. محل در آرشبو ۸۱۰ ات ۳ پ ۱

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره انطباعات

اداره کل شهربانی. به طوری که خاطر آن اداره مستحضر است بر طبق آئین نامه مصوب هیأت وزراء (جلسه ۱۶ تیرماه ۱۳۱۶) که اجرای آن طی بخشنامه نمره ۱۶/۴/۲۲.۵۸۸۶ ریاست وزراء ابلاغ شد و در همان هنگام در تمامی روزنامه های مرکز درج گردید، علاوه بر وزارتخانه ها و مقامات دولتی کلیه بنگاههای عمومی و بانکها و شرکتها و تجار و پیشه وران و افزارمندان نیز موظفند کلیه دفاتر اوراق نوشته و کارهای مربوط به حسابداری و تجاری و غیره خود را مطلقاً به خط و زبان فارسی تهیه نمایند، (مگر در مواردی که در آئین نامه تصریح و استثنا شده است). اخیراً که بر طبق قانون مطبوعات تقویمهای سال ۱۳۱۷ به اداره انطباعات این وزارتخانه رسیده، مشاهده شد که در بعضی از آنها مثل تقویمهایی که از طرف مدیر بنگاه بایر در تهران و کتابفروشی اقبال و چاپخانه فاروس (به خط و زبان لاتینی و ارمنی) و شرکت سهامی نور منتشر گردیده، بعضی حروف و اعداد به خط لاتینی چاپ شده است؛ علیهذا ملزوماً مراتب به اطلاع آن اداره می رسد که دستور فرمایند نسبت به اجرای مقررات آئین نامه نامبرده اقدام مقتضی به عمل آورند.

وزیر معارف و اوقاف

[حاشیه]: فرمودند بایگانی شود. ۱۳۱۷/۲/۵ ش.

شماره سند ۲۹۷۰۰۵۱۷۴. محل در آرشبو ۸۱۰ ات ۳ پ ۱

سیر نزولی مطبوعات در دوره فعالیت اداره راهنمای نامه نگاری

سرگرم کننده، رمانهای پاورقی و مسائل ساده اجتماعی محدود ساخت. گونی حوادث سالهای قبل از جنگ جهانی دوم اصلاً روی نمی داد تا در روزنامه های ما مورد تفسیر قرار گیرد و ایرانیان را به جریانات سیاسی آشنا سازد.

در حالی که طی پانزده سال دوم ۴۸۹ عنوان جدید به فهرست مطبوعات اضافه شده بود، طی شانزده سال ۱۳۰۴-۱۳۲۰ در پی توقیف و تعطیل تدریجی عنوان های سابق به استثنای دو سه تا، فقط ۲۵۱ عنوان جدید تحت مقررات

از نظر تعداد عناوین نشریات در پنج سال ۱۳۰۰-۱۳۰۴ سیصد و چهار عنوان تازه به مطبوعات افزوده شد که نصاب آن با ۸۰ عنوان به هر یک از دو سال ۱۳۰۱ و ۱۳۰۲ تعلق گرفت. اهمیت مطبوعات در سطح کشور برای دومین دفعه نمودار شد، و مطبوعات به قول معروف امتحان خود را دادند. ولی قبولی در این امتحان عکس العملی را بلافاصله پس از انتقال قدرت باعث شد. اختناق سیاسی گلوی مطبوعات را بیش از هر قسمت و تاءسیس دیگر فشرده، و روزنامه ها و مجلات معدودی را هم که انتشار داشتند، متدرجاً به مطالب

زه به وجود آمد. رقم ۱۹۵ عنوان روزنامه و هفته نامه سیاسی بود (۵۰). در
 وره دوم به استناد فهرست تهیه شده توسط اداره راهنمای نامه نگاری در
 تاریخ ۱۳۱۹/۷/۲۱ ش. [دوره ریاست عبدالرحمن فرامرزی] به ۴۹ روزنامه، مجله

و ماهنامه تقلیل یافت که فهرست کامل کلیه روزنامه ها و مجلات بشرح زیر
 بوده:

فهرست نشریات کشور در دوره تصدی عبدالرحمن فرامرزی بر اداره راهنمای نامه نگاری

[سند شماره ۳۱]

وزارت کشور، اداره راهنمای نامه نگاری، شماره ۲۰۶۱۸۷، بتاريخ ۱۳۱۹/۷/۲۱ [ش].

وزارت فرهنگ - اداره کل نگارش - چون فهرست کامل کلیه روزنامه ها و مجلات ملی و دولتی پایتخت و شهرستانها برای این اداره
 نهایت لزوم دارد، خواهشمند است مقرر فرمایند صورت کاملی از آنها را با ذکر: محل انتشار، و نام و نشان مدیران هر یک به این اداره ارسال
 دارند.

رئیس اداره راهنمای نامه نگاری

[امضا]: عبدالرحمن فرامرزی

[حاشیه]: دایره مطبوعات - فهرست لازم را آقای فخرایی تهیه نمایند. ۱۹۷/۲۳.

ردیف	نام روزنامه	مدیر روزنامه	محل انتشار
۲۶	روزنامه گلستان	آقای تقی گلستان	شیراز
۲۷	روزنامه اراک	آقای باقر موسوی	اراک
۲۸	روزنامه استوار	آقای ابوالفضل طهماسبی	قم
۲۹	روزنامه کرمانشاه	آقای فرج الله کاپیانی	کرمانشاه
۳۰	روزنامه شیرکوه	آقای احمد مدیر	یزد
مجله های پایتخت			
۳۱	مجله مهرگان	آقای مجید موقر	تهران
۳۲	نامه اطلاق بازرگانی	آقای عباس مسعودی	تهران
۳۳	مجله ماهیانه گمرک	از انتشارات گمرک	تهران
۳۴	نامه راه	آقای محمد سعیدی از انتشارات وزارت راه	تهران
۳۵	مجله بانک ملی ایران	از انتشارات بانک ملی ایران	تهران
۳۶	مجله پیمان	کسروی تبریزی	تهران
۳۷	مذاکرات مجلس	از انتشارات قانونگذاری مجلس	تهران
۳۸	نامه شهربانی	پارسرود ۲ پارت از انتشارات شهربانی	تهران
۳۹	نامه بازرگانی	از انتشارات وزارت بازرگانی	تهران
۴۰	مجله دامپزشک	از نشریات کشاورزی	تهران
۴۱	مجله موسیقی	سرگرد مین باشین	تهران
۴۲	مجله ایران امروز	آقای محمد حجازی	تهران
۴۳	نامه کانون شعرا	آقای حسین مطیعی	تهران
۴۴	مجله ارمان	آقای وحید دستگردی	تهران
۴۵	مجله رسمی دادگستری	از انتشارات وزارت دادگستری	تهران
۴۶	مجموعه حقوق	از انتشارات وزارت دادگستری	تهران
۴۷	مجله آموزش و پرورش	وزارت فرهنگ	تهران
۴۸	مجله درمان	آقای دکتر علی رشتی	تهران
۴۹	مجله تربیت بدنی و پیشاهنگی	کفیل اداره پیشاهنگی	تهران

ردیف	نام روزنامه	مدیر روزنامه	محل انتشار
روزنامه های پایتخت			
۱	روزنامه ایران	آقای مجید موقر	تهران
۲	روزنامه اطلاعات	آقای عباس مسعودی	تهران
۳	روزنامه ستاره ایران	آقای احمد ملکی	تهران
۴	روزنامه تجدد ایران	آقای سیدمحمد طباطبایی	تهران
۵	روزنامه کوشش	آقای شکرالله صفوی	تهران
۶	ژورنال دو تهران (فرانسه)	آقای عباس مسعودی	تهران
۷	روزنامه توفیق	آقای محمدعلی توفیق	تهران
۸	روزنامه وراژنود	آقای هایک کاراکاش	تهران
۹	روزنامه الیک (به زبان ارمنی)	آقای آوانسیان	تهران
۱۰	روزنامه کانون	آقای حسین مطیعی	تهران
روزنامه های شهرستانها			
۱۱	روزنامه نوروز	آقای اسدالله نوروزی	قزوین
۱۲	روزنامه نورافشان	آقای محمدعلی علوی	بوشهر
۱۳	روزنامه خلیج ایران	آقای یوسف اخوت	بوشهر
۱۴	روزنامه طوس	آقای میرمیر تقی روئین تن	مشهد
۱۵	روزنامه آزادی	آقای گلشن آزادی	مشهد
۱۶	روزنامه سهند	آقای دهقان	تبریز
۱۷	روزنامه شاهین	آقای آقازاده	تبریز
۱۸	روزنامه یومیه تبریز	آقای حسین تبریزی	تبریز
۱۹	روزنامه کمالی	آقای ا.ع. کمالی	همدان
۲۰	روزنامه اختر	آقای سیف پور فاطمی	اصفهان
۲۱	روزنامه اختر	آقای امیرقلی امینی	اصفهان
۲۲	روزنامه عرفان	آقای احمد عرفان	اصفهان
۲۳	روزنامه سپید رود	آقای مدنی	رشت
۲۴	روزنامه بیداری	آقای محمد هاشمی	کرمان
۲۵	روزنامه صدای کرمان	آقای عباس ملاباشی	کرمان

مکاتبات ادغام خبرگزاری پارس در اداره راهنمای نامه نگاری

خبرگزاری پارس یا آژانس پارس

مسعودی در سال ۱۳۰۵ مجوز انتشار روزنامه اطلاعات را گرفت، و این نشریه در تیر ماه همان سال منتشر شد، ولی در حقیقت خبرگزاری و روزنامه بود، و هر دو در یک مکان به فعالیت خود ادامه می دادند. در سال ۱۳۱۳ ش. حاکم وقت اهمیت حرکت عباس مسعودی را دریافت، و لذا

دستور تأسیس مرکزی را داد تا اخبار مملکتی را گردآوری و در اختیار مطبوعات قرار دهد (۵۱). از این رو این مرکز به نام «آژانس پارس» در ۹ مرداد ۱۳۱۳ ش. به منظور مرکزی برای کسب و نشر اخبار جهان و اطلاعات داخلی مملکت (۵۲) در وزارت امور خارجه تأسیس شد، (۵۳) و پس از تشکیل اداره راهنمای نامه نگاری مقرر شده بود که خبرگزاری پارس هم از وزارت امور خارجه به وزارت داخله منتقل و جزء اداره مزبور شود که در اسناد وزارت خارجه آمده است:

[سند شماره ۳۲]

وزارت امور خارجه، اداره محرمانه، شماره ۱۸۱۵، تاریخ ۱۶/۸/۲۴ [۱۳ ش.]

ریاست وزراء - بطوری که خاطر محترم مسبوق است، هنگام تشکیل اداره نامه نگاری مقرر شده بود خبرگزاری پارس هم از وزارت امور خارجه به وزارت داخله منتقل، و جزو اداره مزبور شود؛ آقای دشتی نیز در همان موقع مراتب را به وزارت امور خارجه اظهار داشتند، ولی برای اینکه انتقال فوری خبرگزاری پارس موجب کثرت کار و بالتبع عدم پیشرفت امور اداره نامه نگاری نشود، وزارت امور خارجه مقتضی دانست که انجام این مقصود قدری به تاخیر افتد، چون در این چند روز اخیر مقرر شده است که اخبار خبرگزاری پارس برای انتشار در روزنامه ها قبلاً به اداره نامه نگاری فرستاده شده، و بوسیله اداره مزبور به جراید داده شود، و چون ممکن است از اجرای این ترتیب در سرعت جریان امور اداره وقفه تولید گردد، و نظر به اینکه که آقای دشتی هم در این مدت به جریان کارهای اداره نامه نگاری آشنائی پیدا کرده اند، لذا وزارت امور خارجه مقتضی می داند به همان طریق که در بدو تشکیل اداره نامه نگاری منظور شده بود، خبرگزاری پارس قطعاً جزو اداره مزبور گردد، بنابراین مراتب را بعرض می رساند تا در صورت تصویب از همان قرار رفتار شود.

وزیر امور خارجه [امضا]: عنایت الله سمیمی

[حاشیه]: فوری است.

-مانعی ندارد.

ریاست وزراء، شماره ۱۲۳۲۴، تاریخ ۱۳۱۶/۱/۲۹ ش. فوری است.

وزارت داخله - بطوری که در بدو تشکیل اداره نامه نگاری مقرر شده بود که خبرگزاری پارس از وزارت خارجه به وزارت داخله منتقل گردد، و من باب آن که وسائل این امر آماده نبود، تاکنون تصمیم فوق عملی نگردیده، و اکنون که موانعی در کار نیست، و طبق نامه که از وزارت امور خارجه رسیده، تقاضای انتقال فوری خبرگزاری پارس را به آن وزارتخانه نموده اند. لهدا فداغن فرمایید برای انجام منظور سریعاً اقدام فرمایند.

رئیس الوزراء [امضا]: قلمزن

رونوشت نامه بالا در پاسخ نامه شماره ۱۸۱۵ - ۱۶/۸/۲۴ [۱۳] به وزارت امور خارجه ارسال شود.

رئیس دفتر ریاست وزراء: قلمزن

[سند شماره ۳۳]

وزارت داخله، اداره کل شهربانی، اداره نگارشات، نمره ۲۷۴۱۰/۸۳۵، بتاريخ ۱۵/۱/۱۰ [۱۳ ش.]، محرمانه است.

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه - عطف به مرقومه نمره ۸۸۳۹۶۹۸۷۸، راجع به اخذ التزام از مدیر جریده استوار توسط شهربانی قم به استحضار می رساند، بر طبق تصویبنامه هیأت وزراء و مرقومات واصله از وزارت داخله، کلیه اخبار باید به وسیله آژانس پارس داده شود، و جراید غیر از اخبار مزبور نمی توانند اخبار دیگری را درج و منتشر نمایند.

رئیس اداره کل شهربانی [امضا]: رکن الدین مختار

شماره سند ۱۶۹۸۵-۲۹۷۰-مجله در آرشیو ۲۰۵ س ۱ آب ۱

نظام خبرگزاری پارس در اداره کل انتشارات و رادیو

ولی عاقبت در سال ۱۳۱۹ ش. که اداره کل انتشارات و رادیو بوجود آمد، خبرگزاری پارس از وزارت امور خارجه به این اداره منتقل گردید، و در آغاز آن «دفتری» بیش نبود. و تا این زمان رادیو کامل از سیاست بدور بوده که طبق

سند پیوست مقرر گردیده که اخبار آژانس پارس نیز در رادیو گفته شود (۵۴)، ولی می‌بایست این مطالب از طریق رئیس دولت برای رادیو فرستاده می‌شد و در اسناد آمده است:

پخش مطالب سیاسی مجاز از رادیو

[سند شماره ۳۴]

سازمان پرورش افکار، کمیسیون رادیو، دفتر، بتاريخ ۱۳۱۹/۴/۵ ش. یکی محرمانه است.

جناب آقای [امیر] خسروی وزیر دارایی و رئیس کمیسیون رادیو - حسب الامر تلفنی روز پنجشنبه ۶ تیر ماه در دفتر مخصوص

شاهنشاهی حضور بهم رسانیده و او امر ملوکانه بشرح ذیل ابلاغ گردید:

«تا بحال رادیو از سیاست خارجی برکنار بوده، و حتی مقرر بود که اخبار آژانس پارس هم در رادیو گفته نشود، ولی از این به بعد اجازه داده می‌شود مطالب سیاسی در رادیو گفته شود؛ این گونه مطالب که از طرف رئیس دولت برای رادیو فرستاده می‌شود، بایستی به زبان فارسی و یا به هر چند زبان بیگانه‌ای که تعیین می‌شود، در روز و ساعت معین گفته شده، و رونوشت آن گفتار با تعیین ساعت و روزی که در رادیو گفته شده، برای استحضار دفتر مخصوص شاهنشاهی تقدیم شود.»
رونوشت محض استحضار خاطر عالی معروض داشت.

رئیس کمیسیون رادیو [امضا] محمد حکیمی

شماره سند ۲۴۰۰۱۱۱۴۲ - محل در آرشیو - ۳۱۱ ط ۱۱۵

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- گوئل کهن، تاریخ سانسور مطبوعات (تهران: نشر آگاه، ۱۳۶۲ ش.) ج دوم، ص ۶.
- ۲- سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. شماره سند ۲۹۳۰۰۰۹۷۲ - ۲۹۳ - محل در آرشیو ۸۳۲ ب ۱۱
- ۳- مکی، حسین. تاریخ بیست ساله ایران (تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۹ ش.) ج اول، صص ۲۳۳ - ۲۳۴.
- ۴- قاسمی، سید فرید. راهنمای مطبوعات ایران عصر قاجار (تهران: انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۷۲ ش.) ص ۴۰.
- ۵- کاتوزیان، محمدعلی. اقتصاد سیاسی ایران، ترجمه محمد رضا نفیسی و کامیاب عزیزی (تهران: نشر مرکز، ۱۳۷۲ ش.) ص ۱۲۳.
- ۶- سازمان اسناد و ... همان، شماره تنظیم ۵۸۰۰۱، شماره پاکت ۲۲۴۲.
- ۷- آبر و نساید. خاطرات سری آبر و نساید، به انضمام ترجمه کامل شاهزاده فرماندهی (تهران: مؤسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی و مؤسسه خدمات فرهنگی رسا، ۱۳۷۳ ش.) ص ۳۶۰.
- ۸- شیخ حسین یزدی، آیت الله مدرس، حاج مجدالدوله، فرمانفرما، رهنما، دشتی، فرخی، فدائی، ملک الشعرای بهار و سید هاشم و به نقل بهار «خلاصه هر کس از هر حزب و از هر عقیده و مسلک که بود، حبس شد. ملک الشعرای بهار، تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران (تهران: مؤسسه انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۱ ش.) ج دوم، صص ۶۹ - ۶۰.
- ۹- همان، ج دوم، ص ۶۰.
- ۱۰- دشتی، علی. بنگاه و پنج (تهران: مؤسسه انتشارات امیر کبیر، ۱۳۵۴ ش.) ص ۹۰.
- ۱۱- کوهستانی نژاد، مسعود. «سیری در علل و عوامل توقف سانسور جراید در ایران از ابتدا تا سال ۱۳۵۷»، قسمت چهارم، روزنامه سلام، سال ششم، شماره ۱۵۰۷ (دکشنه شهر یور ۱۳۷۵ ش.) ص ۶.
- ۱۲- سازمان اسناد ملی ایران، سند شماره ۲۹۷۰۰۶۵۷۲، محل در آرشیو ۱۲۹ ب ۳ آ ۱.
- ۱۳- مجله خواندنیها، دوره سوم، شماره دوازدهم (جمعه ۲۲ آبان ۱۳۲۱ ش.) ص ۱۹.
- ۱۴- اقتضای تعیین حدود عملکرد ماه‌مور سانسور در زمینه درج مقالات انتقادآمیز در جراید
وزارت داخله، اداره کل تشکیلات نظمی، سواد راپورت دایره اطلاعات نمره ۱۸، نمره

سرپاس رکن الدین مختار

- ۲۴- مؤلف مقاله سانسور در ایران می نویسد: رشد سریع استبداد کار راه جایی رساند که ... در این قسمت از تاریخ ایران باقی مانده، خاطرات پراکنده ایست که روزنامه نگاران و حتی بعضی از رجال آن دوره سالهای بعد در سالنامه‌ها یا خاطرات خود نوشته‌اند به هر حال سه روزنامه توانستند به چاپ و نشر خود ادامه دهند. «کوشش»، «اطلاعات» و «مهر ایران» که این آخری یک بار هم دست به دست شد. ساعدی، غلامحسین، همان، ص ۶
- ۲۵- روزنامه اطلاعات، اطلاعات در یک ربع قرن (حوادث مهم در یک ربع قرن)، (تهران: روزنامه اطلاعات، ۱۷ مهر ۱۳۶۹ ش.)، صص ۱۴-۱۵
- ۲۶- مجله خواندنیها، سال نهم، شماره ۳۶، همان، ص ۱۵
- ۲۷- فرهنگ فهرمانی، عطاءالله، اسامی نمایندگان مجلس شورای ملی از آغاز مشروطیت تا دوره ۲۴ قانونگذاری و نمایندگان مجلس سنا در هفت دوره تقنینیه از ۱۲۵۰ تا ۱۲۵۳۶ (تهران: انتشارات مجلس شورای ملی، ۱۳۳۶ ش.)، ص ۱۱۳
- ۲۸- بهزادی، علی، شبهه خاطرات (تهران: انتشارات زرین، ۱۳۷۶ ش.)، ج اول، چاپ سوم، ص ۲۲۶
- ۲۹- خواجه نوری، ابراهیم، بازیگران عصر طلایی (تهران: انتشارات کتابهای حبیبی، ۱۳۳۱ ش.)، چاپ دوم، ص ۱۷۹
- ۳۰- عاقلی، باقر، ذکاء الملک فروغی و شهروبر ۱۳۲۰ ش. (تهران: انتشارات سخن و انتشارات علمی، ۱۳۶۷ ش.)، ص ۱۷۵
- ۳۱- مرسلوند، حسن، زندگینامه رجال و مشاهیر ایران (۱۲۹۹-۱۳۲۰ ش.)، ج سوم (تهران: انتشارات الهام، ۱۳۷۳ ش.)، ص ۲۲۱
- ۳۲- سازمان اسناد و ...، همان، شماره سند ۳۷۶۰۰۰۳۶۶-۲۹۲۰۰۰-محل در آرشیو ۶۰۸ الف ۳ الف تا
- ۳۳- مکی، حسین، همان، ج ۵ ص ۴۸۵
- ۳۴- سازمان اسناد و ...، همان
- ۳۵- دشتی، علی، ایام محبس (تهران: انتشارات صفی علیشاه، بی تا) چاپ چهارم، ص ۱۸۷
- ۳۶- صفایی، ابراهیم، چهل خاطره از چهل سال، مقاله‌ای «شبی بادشبی» (تهران: انتشارات علمی، ۱۳۷۳ ش.)، ص ۲۲۱
- ۳۷- هدایت، مهدیقلی (مخبر السلطنه) خاطرات و خطرات (نوشته‌ای از تاریخ شش پادشاه و گوشه‌ای از دوره زندگی من)، (تهران: انتشارات زوار، ۱۳۷۵ ش.)، چاپ پنجم، ص ۴۱۲
- ۳۸- آرزین پور، یحیی، از نیمه‌تاریخ‌نگار مارج سوم، (تهران: انتشارات زوار، ۱۳۷۴ ش.)، ص ۳۲۱
- ۳۹- صفایی، ابراهیم، همان، ص ۲۲۲
- ۴۰- مصاحب، غلامحسین، دسیسه‌های علی دشتی (بی جایی نامی تا) صص ۳۰-۳۱
- ۴۱- سازمان اسناد و ...، همان، شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۵، پاکت ۱۱۲۶
- ۴۲- سیفی فمی نفرشی، مرتضی، پلیس خفیه ایران (مروری بر رخدادهای سیاسی و تاریخچه شهربانی شهرتانی ۱۲۹۹-۱۳۲۰ ش.)، تهران: انتشارات ققنوس، ۱۳۶۸ ش.، چاپ دوم، ص ۲۰۵
- ۴۳- سازمان اسناد و ...، شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۵، شماره پاکت ۱۱۱۲۶
- ۴۴- آل احمد، جلال، ادب و هنر امروز ایران (مجموعه مقالات ۱۳۴۸-۱۳۲۴)، (تهران: نشر هیترا- نشر همکلاسی، ۱۳۷۳ ش.)، ص ۷۴۸
- ۴۵- سازمان اسناد و ...، همان، شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۵، شماره پاکت ۱۱۲۶
- ۴۶- عبدالرحمن فرامرزی فرزند شیخ عبدالواحد در سال ۱۲۷۶ ه.ب.ق. در لار فارس بدنیا آمد و تحصیلاتش را در فارس، بحرین و عربستان گذراند، از سال ۱۳۰۲ ش. وارد خدمت در وزارت فرهنگ شد و در مدارس متوسطه و سیاسی (دارالمعلمین) تدریس ادبیات، فلسفه، عربی پرداخت، و مدتی هم عضو وزارت امور خارجه بود.
- در زمان رضاشاه که اداره راهنمای نامه نگاری تاسیس شد و ریاست آن به عهده علی دشتی واگذار شد فرامرزی برای همکاری در آن اداره دعوت شد. پس از آن که دشتی به نمایندگی مجلس انتخاب شد، ریاست اداره مذکور به فرامرزی محول گردید. مهدی نیا، جعفر، زندگی سیاسی رژیم آراء، (تهران: انتشارات پاسارگاد، ۱۳۷۲ ش.)، چاپ پنجم، صص ۱۰۶-۱۰۷
- ۴۷- صفایی، ابراهیم، همان، ص ۲۲۲
- ۴۸- سیفی فمی نفرشی، مرتضی، همان، صص ۲۰۵-۲۰۶
- ۴۹- معتضد، خسرو، پلیس سیاسی عصر بیست ساله، (تهران: انتشارات جانزاده، ۱۳۶۹ ش.)، ص ۳۵۰
- ۵۰- برزین، مسعود، تجزیه و تحلیل آماری مطبوعات ایران (تهران: مرکز مطالعات و

- تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۷۰ ش.)، ص ۱۸
- ۵۱- قاسم زاده، محمد، ایران سال، نخستین شماره، سال ۱۳۷۴ ش.، ص ۲۷۶
- ۵۲- عاقلی، باقر، روزشمار تاریخ ایران (از مشروطه تا انقلاب اسلامی)، (تهران: نشر گفتار، ۱۳۶۹ ش.)، ص ۲۰۰
- ۵۳- مصاحب، غلامحسین، دایره‌المعارف فارسی (تهران: انتشارات فرانکلین، ۱۳۶۵ ش.)، ص ۸۸۲
- ۵۴- همان، ص ۸۸۲

تاریخ ماه ۱۳۱۹
شماره شعبه

وزارت داخله

اداره
دایره

نظامنامه اداره راهنمای نامه نگاری

ماده ۱- برای نظارت در کار مطبوعات اداره بنام اداره راهنمای نامه نگاری در وزارت داخله تشکیل میگردد اداره مزبور تشکیل میشود از بدو پرلله نامه نگاری وانجمن نامه نگاری و پانداوه حاجت اعضا و مشرعین انجمن نامه نگاری مرکب خواهد بود از نمایندگان وزارت خارجه و وزارت معارف و اداره کل شهر بانی که هر روز یکبار است مدیر نامه نگاری جلسات خود را منعقد میکند .

ماده ۲- وظیفه انجمن نامه نگاری بررسی در کار جراید و کمک به مدیریت نامه نگاری است در انجام تکالیفی که اداره راهنمای نامه نگاری برعهده دارد .

ماده ۳- وزارتخانه ها و ادارات دولتی و شهرداری مکلفند هر روز اطلاعات و اخباری را که مناسب بدانند در اختیار اداره راهنمای نامه نگاری بگذارند و همچنین از ترجمه جراید و رساله های خارجی که برای حوائج خود تهیه میکنند روزنوشته با اداره مزبور ارسال دارند اخبار و اطلاعات و ترجمه های مذکور در ولایات بنمایند اداره راهنمای نامه نگاری داده خواهد شد .

اداره راهنمای نامه نگاری اخبار و اطلاعات و ترجمه های فوق الذکر را بلا واسطه واریس کرده قسمتی را که مخالف قانون مطبوعات یا مضر به سیاست دولت و اخلاق عمومی نباشد به مخبرین روزنامه ها بکشد و تکلف است برای اینکار روزی دو مرتبه قبل از ظهر و بعد از ظهر در ساعت معین مخبرین جراید را بپذیرد .

روزنامه ها میتوانند خود نیز اخباری تحصیل و یا ترجمه های تهیه کرده و با اجازه اداره راهنمای نامه نگاری نشر نمایند ولی اداره راهنمای نامه نگاری نمیتواند مادام که خود اخبار مزبور را بدست نیاورده باشد آنها را به مخبرین سایر روزنامه ها بدهد .

ماده ۴- اداره راهنمای نامه نگاری بوسیله مختلفه (دادن کنفرانسها - ایجاد کانون مطبوعات - تهیه مجلات و کتب و معاود بر فیده و جمع آوری قوانین و نظامات سایر ممالک و ارائه آنها به آریاب جراید) سعی خواهند نمود جنبه تربیت و تعلیم روزنامه ها را تکمیل نموده و جراید را به ترویج خدمات عمومی و تقویت روح ملی و تحریک عواطف وطن پرستی تشویق کند .

ماده ۵- اداره راهنمای نامه نگاری باید مراقب باشد که :

- الف - مقررات این نظامنامه و قوانین تاحدی که مربوط به مطبوعات است کاملاً مراعات و مجری گردد .
- ب - روزنامه های ایران سیاست دولت و مصالح ملی را محترم شمرده و برخلاف آن چیزی ننویسند .

۱۰۴۱۵

۱۱۹۶۷

(۳۵)

تاریخ ماه ۱۳۱

شماره ششمین

وزارت داخله

اداره

دایره

ج - روزنامه ها اصول سیاست داخلی و خارجی دولت را با اطلاع عموم برسانند و انکار عامه را بخواهند و اهمیت اقدامات دولت آگاه سازند و مردم را با اتحاد و اتحادیه نفس و هوش یکا و وفا خردت با ادب و شعاع ترمیمی تحریر کنند و فروری را در آنان تقویت نمایند و از درج هرگونه اخبار یا مقالاتی که میان این عواطف و افکار باشد خود داری نمایند.

د - از نشر مطالبی که منافی حیثیت کشور یا منحل به امنیت داخلی و مضریه روابط خارجی دولت باشد دوری نمایند.

ه - از نقل اخبار و درج مقالاتی که تولید نفرت یا رنجش بین افراد ملت یا طبقات مختلفه آن نماید اجتناب کنند.

و - اخبار غیر واقع و مطالب خلاف حقیقی که مهیج افکار عمومی باشد نشرند هند.

ز - از نشر هر مطلبی که مضریه اعتبار پول کشور باشد یا موجب تزلزل اعتماد مردم نسبت بآن در داخله یا خارجه بشود اجتناب کنند.

ح - اذعان نامه و هر قسم اوراق دیگری را که مربوط به تعقیبات جنائی و جنحه است قبل از قرائت آنها در جلسه علنی محکمه نشر ند هند همچنین از انتشار اذکرات حکام در صورتیکه محاکمه سری باشد خود داری کنند.

ط - با جرایم و مؤسسات نامه نگاری سایر ممالک روابط مؤثری ایجاد بشود و با مسائل مختلف ایران و ترقیات آنرا در خارج مغربی کنند و بر علیه هر نوع تبلیغات نامساعدی قویا مبارزه نمایند.

ی - مطالب روزنامه های سایر ممالک از حیث سیاست خارجی دول و تمایلات آنها و از لحاظ رویه که در اصلاحات داخلی دارند در جرایم ایران نقل و بحث بشود.

ماده ۶ - اداره راهنمای نامه نگاری باید راجع به اوضاع و احوال کشور و ترقیات آن چه از لحاظ اصلاحات داخلی و اقتصادی و مالی و تجاری و چه از حیث مناظر طبیعی و سیاسی رساله ها و مقالات بصورتی تهیه کرده در ایران و در خارج منتشر سازند.

ماده ۷ - اداره راهنمای نامه نگاری مکلف است از منتخب قطعات جرائد بصورت تلگرافات راجع به حوادث مهمه سلطنت ممالک پانصا و بیروند آرکی که بدست میآید جنگ منظمی ترتیب بدهد و همچنین راجع به رجال سیاسی معروف آن ممالک به ترتیب فوق شرح احوالی تنظیم نماید.

ماده ۸ - اداره راهنمای نامه نگاری میتواند روزنامه های خارجی یا شماره از آنها را که مضریه اند از ورود بایران یا توزیع آنها در ایران جلوگیری نماید.

۱۰۳۰۱۵

۱۱۹۶۷

وزارت معارف و اوقاف

و صنایع مستظرفه

اداره اسناد و کتابخانه ملی

دایرة

۶ نمونه (۵)

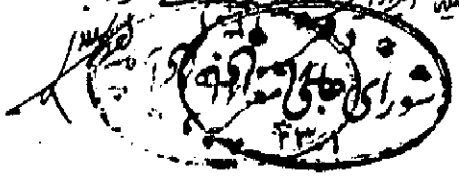
بتاریخ ۵ دی ۱۳۰۲ هجری قمری

نمبر ۳۷۰ ضمیمه

دایرة کتب خطی و خطاطی

بجمله کتب خطی و خطاطی (۹) مورخ (۱۳۰۲) تقدیم شد که گویا برادرزاده

- (۱) - جوید (بنی هاشمی) بنام آقا حسین میرزا
- (۲) - جوید (فزا داران) بنام میرزا محمد تقی میرزا باقرزاده در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۳) - جوید (دست تنظیم) بنام شیخ ابوالکلام بنام میرزا
- (۴) - جوید (گرا) بنام میرزا رضا خان کسینو در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۵) - جوید (مختر) بنام حاج سید رضا کاکوزاده در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۶) - جوید (حجرت) بنام میرزا عبداله خان وزیر نظامی در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۷) - جوید (شرافت) بنام میرزا محمد طاهر در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۸) - جوید (شمال ایران) بنام میرزا ابراهیم میرزا در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۹) - جوید (صمدیه) بنام سید صادق کجا در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۰) - جوید (شجاع) بنام شجاع الله میرزا در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۱) - جوید (حمید ایران) بنام میرزا بهار دولت در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۲) - جوید (سید شاد) بنام میرزا محمد باقر میرزا
- (۱۳) - جوید (آینه افکار) بنام میرزا محمد علی خان نظامی در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۴) - جوید (دانش کاوانی) بنام میرزا محمد علی خان صفی در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۵) - جوید (قدح) بنام میرزا حبیب الله در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۶) - جوید (افکار نو) بنام میرزا ابوالقاسم کهنه در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۷) - جوید (افکار) بنام میرزا علی اکبر خان کهنه در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۸) - جوید (صد شرق) بنام آقا سید محمد در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۱۹) - جوید (فرمانگ) بنام آقا شیخ محمد کاکام در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۲۰) - جوید (سایه حقیقت) بنام معین دلاک شیراز در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۲۱) - جوید (کوان) بنام محمد حسین انزلی در صورتیکه مستخدم دولت باشد
- (۲۲) - جوید (سردان) بنام لطیفه در صورتیکه مستخدم دولت باشد

نظمه طهران
La Police de Téhéran

تمام نسخ وزارت صادر شد

روزنامه ... ۱۵۳۳ ...

رج بطوریت ...

عرض ...

فردین ...

در ...

بطوریت ...

اداره ...

در ...

این ...

...

Handwritten notes on the right margin

Machine 9

وزارت راغب

اداره

دایره

ریاست وزراء

تاریخ ۱۳۱۵ / ۹ / ۱۵ ماه ۱۳۱۵
شماره ۱۰۸۵۰ + ضمیمه
۵۵۸۱۷

بشماری که خاطر مبارک مستحضراست چندی قبل تیمسار سرسپاس مختاری امر مطاع مبارک را ابلاغ کردند که اداره نامه نگاری برای نوشتن مقالات روزنامه ها چند نفر نویسنده قابل اجیر نماید و حقوق آنها را بپردازد چون در بودجه اداره نامه نگاری محلی برای حقوق آنها نبود اداره نامبرده اعتبار حقوق نویسندگان مزبور را با تصویب تیمسار سرسپاس مختاری تهیه و مبلغ ۹۸۰۰ ریال برای حقوق چهار ماه آنها تقاضا کرده که با تضمین مبلغ ۱۶۰۰۰ ریال که برای تکمیل امانتیه خود لازم داشتند بوزارت مالیه نوشته شد و تقاضا کردید مبلغ مزبور را بطور قرض بوزارت داخله بدهند .

نظر باینکه وزارت مالیه از تاریخ ۱۶ / ۸ / ۵ به نامه وزارت داخله جوابی نداده اند و جناب آقای وزیر مالیه همان قسم که خاطر مبارک مستحضراست در هیئت دولت هم با وجود مذاکرات متوالیه تصمیمی اتخاذ نفرمودند و از طرفی تعویق در اجرا امر مطاع ممکن است موجب مسئولیت واقع گردد مراتب را محروض داشت که از امر لازم به معاهده وزارت مالیه صادر فرمایند .

وزارت راغب
تاریخ ۱۳۱۵ / ۹ / ۱۵
شماره ۱۰۸۵۰ + ضمیمه

سرین

۱۵ / ۹ / ۱۵

بازرسی شد و در تاریخ ۱۳۱۵ / ۹ / ۱۵
مبلغ ۹۸۰۰ ریال
برای حقوق نویسندگان
مذکور در نامه شماره ۱۰۸۵۰
تاریخ ۱۳۱۵ / ۹ / ۱۵
تصویب شد و بوزارت
مالیه ارسال گردید
تاریخ ۱۳۱۵ / ۹ / ۱۵